

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

Bakalaura darbs

SAPRĀTĪGAIS TERMIŅŠ KRIMINĀLPROCESĀ

Pilna laika klātienē

6. semestra

studente **Alīna Abramčika**

stud.apl. Nr. aa16084

Darba vadītājs Mg.iur. lektors **Gunārs Kūtris**

RĪGĀ 2019

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba temats – “Saprātīgais termiņš kriminālprocesā”.

Bakalaura darba mērķis ir noskaidrot iemeslus, kas traucē izskatīt krimināllietas saprātīgā termiņā un piedāvāt priekšlikumus konstatēto problēmjaudājumu risināšanai.

Darbā ir pētīts saprātīgā termiņa jēdziens un tā ievērošanas nozīmīgums, analizēti saprātīguma kritēriji. Veikta tiesu prakses analīze un pētījums par vienas pilsētas tiesas tiesneša 2018.gadā izskatītajām lietām.

Pētījuma rezultātā identificēti iemesli, kas traucē pabeigt kriminālprocesu saprātīgā termiņā, piemēram, procesa dalībnieku neierašanās uz tiesas sēdēm, novēlots iztiesāšanas laiks un ilgstoši pārtraukumi starp tiesas sēdēm. Piedāvāti iespējamie problēmu risinājumi – izteikti vispārīgi ieteikumi un priekšlikumi par Kriminālprocesa likuma normu papildināšanu.

Atslēgvārdi: saprātīgais termiņš, kriminālprocesa ilgums, kriminālprocesa princips, taisnīga tiesa, neattaisnota novilcināšanās.

ANNOTATION

The title of the Bachelor's thesis is "Reasonable term in criminal proceedings".

The aim of the Bachelor's thesis is to find out the reasons that hinder the completion of criminal proceedings within a reasonable term and offer suggestions for solving the identified problems.

The concept of reasonable term and significance of its abidance is studied in the thesis, the criteria of reasonableness are analyzed. Court practice is analyzed and research of one city court judge's cases completed in 2018 is made.

As a result of the study, the reasons that hinder the completion of criminal proceeding within a reasonable term, such as absence of the participants in judicial sitting and the delay of the trial and long interruption between court hearings, are identified. Possible solutions of problems – general recommendations and suggestions on supplementing the norms of Criminal Procedure Law – are offered.

Keywords: reasonable term, duration of criminal proceeding, principle of criminal procedure, fair trial, unjustified delay.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	5
1.SAPRĀTĪGĀ TERMIŅA IZPRATNE	7
1.1. Tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā būtība	7
1.2. “Saprātīguma” kritēriji.....	11
1.3. Saprātīgā termiņa ievērošanas nozīmīgums kriminālprocesā	20
2.SAPRĀTĪGĀ TERMIŅA IEVĒROŠANA LATVIJAS KRIMINĀLPROCESOS	24
2.1.Saprātīgā termiņa ievērošana pirmstiesas procesā.....	24
2.2. Saprātīgā termiņā ievērošana iztiesāšanas laikā	26
3.LATVIJAS PROBLĒMJAUTĀJUMU RISINĀJUMI	35
KOPSAVILKUMS	43
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS.....	45
1.PIELIKUMS	51
DOKUMETĀRĀ LAPA	56

IEVADS

“Saprātīgā termiņa nodrošināšana kriminālprocesā ir viena no mūsdienu kriminālprocesa prioritātēm”¹ šāda atziņa izteikta 2014.gadā, un tā ir aktuāla arī šodien, 2019.gadā.

Pārmērumi pirmstiesas procesa iestādēm un īpaši tiesai, nepārzinot lietas būtību, ka kriminālprocesi Latvijā noris pārāk lēni, mazina uzticību valsts varas iestādēm. Demokrātiskās valsts attīstībai ir būtiska uzticība tiesu varai. Tāpēc autore uzskata, ka pārmērumus par procesa ilgumu jāpamato ar konkrētiem faktiem un nolēmumiem.

Autore izvirza tēzes: tiesvedības nesaprātīgi ilgi termiņi ir izņēmums, nevis vispārējā prakse Latvijas tiesās; šī problēma nav raksturīga visām Latvijas tiesām un ne visās lietu kategorijās; tikai lietas izskatīšanas termiņš vien neko nenozīmē. Lai saprastu, vai saprātīgais termiņš ir ievērots, katra lieta vērtējama atsevišķi, ņemot vērā likumā noteiktos kritērijus.

Darba mērķis ir noskaidrot, kas rada problēmas, kas traucē pabeigt kriminālprocesu saprātīgā termiņā, un izstrādāt priekšlikumus to risināšanai. Lai sasniegtu mērķi, autore pēta saprātīga termiņa jēdzienu un kritērijus, no kuriem termiņa saprātīgums atkarīgs, saprātīgā termiņa ievērošanas nozīmīgumu. Autore pēta juridisko literatūru, nacionālo un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses materiālus un darba ietvaros veic vienas pilsētas tiesas tiesneša 2018.gadā izskatīto lietu analīzi par saprātīgā termiņa ievērošanu. Pētījuma rezultāti apkopoti tabulā (1.pielikums). Autore pievēršas socioloģiskiem un ētiskās dabas jautājumiem, analizējot iemeslus, kas traucē lietu savlaicīgu izskatīšanu.

Tiek izmantota vēsturiskā pētīšanas metode, dažos aspektos apskatot Latvijas Kriminālprocesa kodeksā ietvertu regulējumu. Tāpat vēsturiskā metode kalpo tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā rašanās un attīstības novērošanai. Sistēmiskā metode izmantota, apkopojot pieejamo teorētisko informāciju par saprātīga termiņa kriminālprocesā izpratni un izdarot secinājumu, ar analītiskās metodes palīdzību autore analizē dažādu tiesībsazinātņu atziņas par darba tēmu, salīdzinošā metode tiek izmantota, lai dažos aspektos salīdzinātu regulējumu, kas attiecas uz saprātīgā termiņa ievērošanu Latvijā un ārvalstīs. Tāpat autore intervē vienas pilsētas tiesas priekšsēdētāju par pētījuma problēmu.

Darbs sastāv no trīs nodaļām, piecām apakšnodaļām un viena pielikuma. Pirmā nodaļa veltīta tam, lai noskaidrotu tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā būtību, analizētu saprātīguma kritērijus un saprātīgo termiņu ievērošanas nozīmīgumu. Otrajā nodaļā autore pievēršas saprātīgā termiņa ievērošanai praksē – pirmstiesas procesā un iztiesāšanas

¹ Meikališa Ā. Tiesiskās kultūras ietekme uz kriminālprocesa termiņu saprātīgumu. Grām.: Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Rīga: Latvijas Universitāte, 2014, 472.lpp.

laikā; tiek apskatīts normatīvs regulējums, juridiskajā literatūrā izteiktās atziņas un sniegti prakses piemēri, kā arī tiek izklāstīti autores veiktā pētījuma rezultāti. Trešajā nodaļā autore meklē risinājumus pētījumā un prakses analīzes rezultātā identificētajiem problēmjasautājumiem. Visbeidzot tiek izdarīti secinājumi un piedāvāti priekšlikumi.

1.SAPRĀTĪGĀ TERMIŅA IZPRATNE

1.1. Tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā būtība

Centieni ierobežot kriminālprocesa ilgumu bija pazīstami jau romiešu tiesībās Justiniāna laikā – tika noteikts, ka ikviens kriminālprocess jāpabeidz divu gadu laikā.² Norāde uz to, ka “visos krimināllietas izmeklēšanas gadījumos apsūdzētajam ir tiesības uz ātru un atklātu zvērināto piesēdētāju tiesu”, ir ietverta kopš 1791.gadā spēkā esošajā Amerikas Savienoto Valstu Tiesību bila 6.labojumā.³ Prasība pēc ātras un atklātas tiesas radās sakarā ar to, ka Anglijā dažas politiskās prāvas tika gadiem ilgi novilcinātas un beigās notika slepeni.⁴ Mūsdienās tiesības uz tiesu saprātīgā termiņā ieguva pamattiesības statusu tikai 20.gadsimta vidū.⁵

Tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā tiesiskais pamats ir Kriminālprocesa likums⁶ un Satversme⁷, un likums “Par tiesu varu”, kura 27.¹pants nosaka, ka tiesas priekšsēdētājs noteiktajā kārtībā lietu izskatīšanas termiņu standartu nosaka, ņemot vērā tiesas resursus un nepieciešamību nodrošināt personas tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā un ievērojot citus lietu izskatīšanas pamatprincipus.⁸ Starptautiskā līmenī šim jautājumam pievēršas Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija.⁹ Latvijai Konvencija ir saistoša kopš 1997.gada. Konvencijas 6.panta pirmā daļa paredz, ka ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu vai jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību krimināllietā, uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā neatkarīgā un objektīvā ar likumu izveidotā tiesā.

Tiesību doktrīnā izteikts viedoklis, ka šīs tiesības izriet no efektivitātes principa (principles of effectiveness). Spriedumā lietā H. pret Franciju tiesa atgādināja, ka Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6.pants pieprasa, lai lietas tiktu izskatītas saprātīgā termiņā, t.i., bez kavēšanās, un ka kavēšanās var apdraudēt lietu izskatīšanas efektivitāti un diskreditēt jeb mazināt uzticamību tiesu sistēmai. Tādējādi tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā ir tiesību uz taisnīgo tiesu elements, kam jānodrošina procesa efektivitāte.

² Rozenbergs J. Tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Jurista Vārds, 2011, Nr. 27 (674), 8.lpp.

³ Bill of Rights of the United States of America [Amerikas Savienoto Valstu Tiesību bills]. Pieejams: <https://billofrightsinstitute.org/founding-documents/bill-of-rights/> [aplūkots 15.03.2019.]

⁴ Amerikas Savienoto Valstu Konstitūcijas tulkojums ar komentāriem. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/44261> [aplūkots 15.03.2019.]

⁵ Rozenbergs J. Tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Jurista Vārds, 2011, Nr. 27 (674), 8.lpp.

⁶ Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005.

⁷ Latvijas Republikas Satversme: LV likums. Pieņemts 15.02.1922.

⁸ Par tiesu varu: LV likums. Pieņemts 15.12.1992.

⁹ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīta 04.11.1950.

Latvijas Kriminālprocesa kodekss klusē par saprātīgajiem termiņiem, kaut arī uzsver noziedzīgo nodarījumu atklāšanas un vainīgo personu noskaidrošanas ātrumu.¹⁰ Šis jēdziens tika ieviests 2005.gadā, kad stājās spēkā Kriminālprocesa likums. Kriminālprocesa likumam bija jānovērš Latvijas Kriminālprocesa kodeksa trūkumi un nepilnības, tādas kā nesamērīgi gari procesi un sūdzības par cilvēktiesību pārkāpumiem saprātīgu kriminālprocesa termiņu neievērošanas dēļ, arvien pieaugoša neizlemto lietu uzkrājuma veidošanās.¹¹

Tātad sabiedrībā radās nepieciešamība pēc saprātīgā termiņa kriminālprocesā reglamentēšanas ar likumu, jo kriminālprocesi bieži norisinājās nesamērīgi ilgi, bet sabiedrībā pilnveidojās izpratne par cilvēktiesībām.

Pirms runāt par saprātīgā termiņa pārkāpumiem kriminālprocesā, ir nepieciešams skaidri un nepārprotami apzināties, ko ar saprātīgajiem termiņiem saprot un kāds kriminālprocesa ilgums ir uzskatāms par saprātīgo. Šiem jautājumiem darba autore pievērsīsies šajā nodaļā.

Sākumā jāizprot jēdziens “termiņš”. “Termiņš” no latīņu valodas [tempus] ir robeža, kaut kā beigas. Termiņš var būt noteikts vai nu kā laika brīdis, vai kā laika posms.¹² Tiesību doktrīnā “termiņš” plašākā nozīmē tiek definēts kā laiks noteiktās procesuālās darbības veikšanai, kam ir tiesisks raksturs. Termiņus parasti nosaka likums vai cits tiesību normu piemērošanas akts.¹³

Tāpēc saprātīgā termiņa institūtu kriminālprocesā nedrīkst jaukt ar, piemēram, atsevišķajiem termiņiem kriminālprocesā, kuriem ir noteikts konkrēts ilgums likumā, tādiem kā aizturēšanas termiņš vai maksimāli pieļaujama termiņš ar brīvības atņemšanu saistīto vai nesaistīto drošības līdzekļu piemērošanai pirmstiesas kriminālprocesā. Piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas vērtējums attiecībā uz apcietināšanas termiņu pārkāpumiem tiek plaši izklāstīts spriedumā lietā Smirnova pret Krieviju.¹⁴

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 1.pantu kriminālprocesa mērķis ir efektīva Krimināllikuma normu piemērošana un taisnīgs krimināltiesisko attiecību noregulējums, kas panākams bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē.

Satversmes 92.pants noteic, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka jēdziens „aizstāvēt tiesības” Satversmes 92.panta izpratnē nozīmē nevis tiesības uz neierobežoti ilgu tiesas procesu, bet, gluži otrādi, tiesības uz procesu, kuram saprātīgā laikā jānoslēdzas ar spēkā stājušos

¹⁰ Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Pieņemts 06.01.1961. [22.06.2005.red.]

¹¹ Latvijas Republikas Valsts kontrole. Vai pirmstiesas izmeklēšana Valsts policijā ir efektīva? Rīga, 2017. Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-6_2016/rz_vp_20.09.2017_bez-ip.pdf [aplūkots 14.04.2019.]

¹² Autoru kolektīvs. Juridisko terminu vārdnīca. Rīga: Nordik, 1998, 253.lpp.

¹³ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 546.lpp.

¹⁴ ECT 24.10.2003. spriedums lietā Smirnova pret Krieviju (iesnieguma Nr. 46133/99 un 48183/99).

spriedumu.¹⁵ Tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā ir personas pamattiesība, viens no taisnīguma elementiem.

Tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā ir kriminālprocesa pamatprincips.

Princips ir vadošā norma, kura nosaka procesuālās kārtības raksturu, attiecas uz tiesvedību kopumā, nosaka speciālo normu izveidi un saturu. Principi ir cieši saistīti ar kriminālprocesa uzdevumu īstenošanu, krimināltiesību un pat tiesu sistēmas organizācijas principiem.¹⁶ Turklāt jāņem vērā, ka principiem piemīt vienāds juridisks spēks, starp tiem nav hierarhisko attiecību. Tātad principi ir vispārīgās tiesību normas pēc sava tiesiskā sastāva.¹⁷ Tās uzliek personām pienākumus un piešķir tiesības. Tādējādi kriminālprocesa principus var definēt kā tiesību zinātņu nozares (šajā gadījumā – kriminālprocesa) vadošās idejas jeb pamatnoteikumus, kuru pārkāpums “sagrauj” kriminālprocesa pamatus, rada būtiskas sekas.

Tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā var baudīt “ikviens”. To nosaka Kriminālprocesa likuma 14.panta pirmais teikums. Šī norma skatāma kopsakarā ar Kriminālprocesa likuma 61.panta pirmo, trešo un piekto daļu, proti, pastāvot reālai iespējai, ka konkrēta persona izdarījusi izmeklējamu noziedzīgo nodarījumu, kriminālprocesu var uzsākt pret šo personu, un no brīža, kad šī persona tiek iesaistīta procesuālās darbības veikšanā vai procesa virzītājs atklātībai darījis zināmu informāciju par kriminālprocesa uzsākšanu pret to, personai rodas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Tātad tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā bauda personas, kurām ir tiesības uz aizstāvību. Autore norāda, ka ar brīdi, kad persona iegūst tiesības uz aizstāvību, personai rodas arī tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, tātad to var uzskatīt par šā termiņa tecējuma sākuma punktu. Līdzīgu nostāju pauž Eiropas Cilvēktiesību tiesa spriedumā lietā Deweer pret Beļģiju, atzīstot, ka saprātīgā termiņa tecējums jāsāk mērīt no brīža, kad par personu izteikts apgalvojums, ka viņa izdarījusi noziedzīgo nodarījumu,¹⁸ bet lietā Lavents pret Latviju tiesa atgādina, ka krimināllietās "saprātīga laika termiņš" sākas no brīža, kad persona iegūst "apsūdzētā" statusu; runa var būt par datumu, kas ir pirms lietas nodošanas tiesai, kas galvenokārt būtu datums, kad persona ir aizturēta, kad tai ir uzrādīta apsūdzība vai kad tiek uzsākta pirmstiesas izmeklēšana.¹⁹ "Apsūdzība" Eiropas Cilvēktiesību

¹⁵Satversmes tiesas 17.05.2010. spriedums lietā Nr.2009-93-01, 12.2.p. Pieejams: [www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2009-93-01_Spriedums.pdf#search=\[aplūkots 2019.gada 1.martā\]](http://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2009-93-01_Spriedums.pdf#search=[aplūkots%202019.gada%201.martā])

¹⁶ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Struktūrloģiskās shēmas ar paskaidrojumiem. A (vispārīgā) daļa. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2007, 20.lpp.

¹⁷ Rezevska D. Vispārējo tiesību principu nozīme un piemērošana. 2.izd. Rīga: Daigas Rezevska izdevums, 2015, 27.lpp.

¹⁸ ECT 27.02.1980. spriedums lietā Deweer pret Beļģiju (iesnieguma Nr. 6903/75)

¹⁹ ECT 28.11.2002. spriedums lietā Lavents pret Latviju (iesnieguma Nr. 58442/00)

konvencijas 6.panta pirmā punkta izpratnē var tikt izskaidrota kā "oficiāla paziņošana, kuru veic kompetenta valsts institūcija, apgalvojot, ka persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu", tā var noteiktos gadījumos attiekties uz citāda veida pasākumiem, kuri norāda uz šādu apgalvojumu un kas tāpat "būtiski ietekmē aizdomās turētā stāvokli".²⁰ Piemēram, lietā Kalēja pret Latviju atzīts, ka lietas izskatīšanas termiņa aprēķināšana ir jāsāk no datuma, kad Valsts policija pieņēma lēmumu par krimināllietas ierosināšanu, ietverot konkrētu apgalvojumu par iesniedzējas un B.E. iespējamo naudas piesavināšanos.²¹ Autore tomēr uzskata, ka jāpieturas pie viedokļa, ka tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā personai rodas tad, kad pastāv reālā iespēja (publiski tiek izteikts vismaz pieņēmums), ka persona izdarījusi izmeklējamu noziedzīgo nodarījumu, t.i., ja tas ir minēts jau lēmumā ar kriminālprocesa uzsākšanu. Tas, autoresprāt, ir vistaisnīgākais jautājuma risinājums, jo tieši ar lēmuma par kriminālprocesa uzsākšanu pieņemšanu, kurā ir norādīta konkrētā persona, tā tiek iesaistīta kriminālprocesā un personai ir subjektīvās tiesības, lai šis process netiktu vilcināts.

Tiesību doktrīnā izteikt viedoklis, ka uz citiem procesa dalībniekiem – cietušajiem, lieciniekiem, kā arī pārējo sabiedrību, kas, iespējams, atsevišķajos gadījumos ir ieinteresēta lietas iznākumā – šīs tiesības neattiecas. Tomēr autore nevar pilnīgi piekrist šim viedoklim, jo cietušais kā neviens cits ir ieinteresēts procesa ātrākā pabeigšanā, īpaši ņemot vērā, ka kriminālprocesa mērķis ir taisnīgs krimināltiesisko attiecību noregulējums un ka taisnīgums aptver cietušā interešu respektēšanu.²² Jautājumam par cietušā tiesību respektēšanu kriminālprocesā autore pievērsīsies šīs nodaļas trešajā apakšnodaļā, analizējot saprātīgā termiņa nozīmīgumu kriminālprocesā. Arī sabiedrības interese ir pamatota, jo ar noziedzīgo nodarījumu tiek nodarīts kaitējums sabiedrības interesēm.

Saprātīgā termiņa ievērošana kriminālprocesā galvenokārt jāgarantē amatpersonām, kuras veic kriminālprocesu.²³ Mehānisms, kas nodrošina savlaicīgu lietas izskatīšanu, ir ietverts Kriminālprocesa likumā, proti, caur procesa virzītāja pienākumu izvēlēties konkrētiem apstākļiem atbilstošo vienkāršāko kriminālprocesa veidu, iespēju izbeigt kriminālprocesu uz saprātīga termiņa pārkāpuma pamata. Tātad savs darbs amatpersonām ir jāorganizē tādējādi, lai netiktu pārkāptas personu tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, piemēram, izvēloties vienkāršāko kriminālprocesa veidu, nepieļaujot nepamatotu iejaukšanos personas dzīvē un nepamatotus izdevumus. Vēl jo vairāk Eiropas

²⁰ ECT 10.12.1982. spriedums lietā Foti un pārējie pret Itāliju (iesnieguma Nr. 7604/76; 7719/76; 7781/77; 7913/77)

²¹ ECT 05.10.2017. spriedums lietā Kalēja pret Latviju (iesnieguma Nr. 22059/08)

²² Sk. piemēram Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj padomes pamatlēmumu 2001/220/TI. Pieņemta 25.10.2012.

²³ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 553.lpp.

Cilvēktiesību konvencijas 6.panta pirmā daļa uzliek par pienākumu valstij organizēt iestāžu darbību tā, lai šīs iestādes spētu nodrošināt kriminālprocesa norises atbilstību Konvencijas prasībām.²⁴ Turklāt valsts nav tiesīga atsaukties uz kādām administratīvām grūtībām vai pārslogotību, lai attaisnotu tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu (kaut arī ir zināmi izņēmumi no šā principa).²⁵

Autoresprāt, saprātīgā termiņa beigas ir krimināltiesisko attiecību noregulēšanas brīdis, t.i., galējais nolēmums kriminālprocesā – izmeklētāja vai prokurora lēmums, vai tiesas nolēmums, kas ir stājies spēkā. Līdzīgo nostāju pauž Eiropas Cilvēktiesību tiesa spriedumā lietā *Mattoccia pret Itāliju*.²⁶

Tādējādi darba autore uzskata, ka tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā ir gan procesu organizējošs princips, jo pēc savas būtības tas nosaka procesa vēlamu gaitu, gan arī dalībpersonu tiesības, garantijas un pienākumus nosakošs princips, jo personām, kas bauda tiesības uz aizstāvību, tas garantē tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, bet procesa virzītājam uzliek pienākumu virzīt procesu tā, lai šīs tiesības netiktu aizskartas. Tāpēc nav pareiza jēdziena lietošana daudzskaitlī. Jālieto termins “saprātīgais termiņš”, nevis saprātīgie termiņi, jo tas nav ne termiņš laika perioda izpratnē, ne laikpunkta izpratnē, jo tā ievērošanai rezultātā jāsekmē kriminālprocesa mērķa sasniegšana, proti, krimināltiesisko attiecību taisnīgs noregulējums.

1.2. “Saprātīguma” kritēriji

“Saprātīgs” ir papildāms jēdziens, tas nav izteikts konkrētos skaitļos un ir nosakāms katrā gadījumā individuāli. Autore piekrīt viedoklim, ka “piepildāma” jēdziena ieviešana praksē ir pamatota, jo nav adekvāta un ir visai apšaubāma konkrētu termiņu noteikšana pilnīgi visiem kriminālprocesi. Saprātīgumu nav iespējams izteikt konkrētajās vienībās, piemēram, nevar noteikt, ka kriminālprocess jāizbeidz viena vai divu gadu laikā, jo katra kriminālprocesa ilgums ir atkarīgs no vairākiem apstākļiem. Tātad praksē pastāv kritēriji, kurus izvērtējot katrā konkrētā gadījumā, var spriest, ir vai nav pārkāptas personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā.

²⁴ ECT 28.07.1999. spriedums lietā *Bottazzi pret Itāliju* (iesnieguma Nr. 34884/97)

²⁵ European Commission for democracy through law (Venice commission). Report on the effectiveness of national remedies in respect of excessive length of proceedings. Adopted by the Venice Commission at its 69th Plenary Session (Venice, 15–16 December 2006). Pieejams: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2006\)036rev-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2006)036rev-e) [aplūkots 23.03.2019.]

²⁶ ECT 25.07.2000. spriedums lietā *Mattoccia pret Itāliju* (iesnieguma Nr. 23969/94)

“Saprātīgs” tiek definēts kā tāds, kurš rīkojas un izturas ar apdomu, prātīgi,²⁷ kas ir pamatots.²⁸ No Kriminālprocesa likuma 14.panta pirmā teikuma izriet, ka ar saprātīgo termiņu likumdevējs ir domājis procesu, kas tiek veikts “bez neattaisnotas novilcināšanas”. Tātad saprātīgais termiņš norāda uz kriminālprocesa vēlamo gaitu, bet neterminē kādu konkrētu darbību.²⁹

Tiesību literatūrā izteikts viedoklis, ka vispārīgi būtu jāsāk vērtēt termiņa saprātīgums, ja lieta pirmās instances tiesā atrodas ilgāk par trīs gadiem.³⁰ Darba autore, intervējot vienas pilsētas tiesas tiesnešus par šo jautājumu, konstatējusi, ka Latvijas tiesneši piekrīt šim uzskatam un pieturas pie tā. Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskata, ka ir pieņemams tāds lietas izskatīšanas termiņš, kas nepārsniedz sešus gadus trijās tiesu instancēs.³¹

Tas, cik ātri noris kriminālprocess, ir atkarīgs no dažādiem objektīviem un subjektīviem nosacījumiem un apstākļiem.³² To var ietekmēt amatpersonas, kura veic kriminālprocesu, pieredze, iemaņas, vēlēšanās ātrāk izpildīt amata pienākumus, procesā iesaistīto personu apzinīgums, atbildīgums. To ietekmē arī tiesiskā kultūra³³, kas piemīt attiecīgajai sabiedrībai, likumdevējam, tiesību normu piemērotājiem.

Tādējādi likumdevējs, ieviešot “saprātīgā termiņa” terminu Kriminālprocesa likumā, ar to domājis amatpersonu, kuras veic kriminālprocesu, darbību virzīšanu un pareizu darba organizāciju.³⁴

Nosakot termiņa „saprātīgumu”, pirmkārt, jāņem vērā Kriminālprocesa likumā norādītais. Kriminālprocesa likuma 14.pants nosaka, ka kriminālprocesa pabeigšana saprātīgā termiņā ir saistīta ar:

- 1) lietas apjomu;
- 2) juridisko sarežģītību;
- 3) procesuālo darbību daudzumu;
- 4) procesā iesaistīto personu attieksmi pret pienākumu pildīšanu;
- 5) citiem objektīviem apstākļiem.

²⁷ Skaidrojošā un sinonīmu vārdnīca. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/saprātīgs> [aplūkots 14.04.2019.]

²⁸ Akadēmiskā terminu datubāze. Pieejams: <http://termini.lza.lv/term.php?term=saprātīgs&lang=LV> [aplūkots 14.04.2019.]

²⁹ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 558.lpp.

³⁰ Vitkauskas D., Dikov G. Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human Rights. Council of Europe, 2012. Pieejams: <https://rm.coe.int/168007ff57> [aplūkots 14.04.2019.]

³¹ Meklējot risinājumus tiesu sistēmas pilnveidošanai. Jurista Vārds 2013, Nr.10(761), 9.lpp.

³² Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 545.lpp.

³³ Meikališa Ā. Tiesiskās kultūras ietekme uz kriminālprocesa termiņu saprātīgumu. Grām.: Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Rīga: Latvijas Universitāte, 2014, 477.lpp.

³⁴ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 553.lpp.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka kriminālprocesa ilguma saprātīgums ir vērtējams, ņemot vērā lietas apstākļus, kā arī kritērijus, kas iedibināti Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā: lietas sarežģītību, personas rīcību un uzvedību, atbildīgo iestāžu un amatpersonu rīcību, kā arī jautājumu par personas, pret kuru it vērsts kriminālprocess, interešu aizskāruma intensitāti.³⁵

Darba autore uzskata, ka “saprātīguma” kritēriji, kas iekļauti Kriminālprocesa likuma 14.panta pirmajā daļā - lietas apjoms, juridiskā sarežģītība, procesuālo darbību daudzums, procesā iesaistīto personu attieksme pret pienākumu pildīšanu un citi objektīvie apstākļi, ir izpētes vērti, jo to saturs paliek tiesību piemērotāja ziņā, un jāatzīst, ka to saturs nav līdz galam atklāts tiesu praksē un tiesību doktrīnā. Autore, izpētot lielu skaitu informācijas avotu, konstatējusi, ka neviens autors nav mērķtiecīgi pētījis Kriminālprocesa likumā noteiktos saprātīguma kritērijus, bet gan ir pievērsies Eiropas Cilvēktiesību tiesas noteiktajiem. Tāpēc autore uzskata par nepieciešamu analizēt Kriminālprocesa likumā noteiktos kritērijus, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām.

Par **apjomīgām** uzskatāmas, piemēram, lietas Lavents pret Latviju (vairāk nekā 60 sējumi lietas materiālu), Moisejevs pret Latviju (kopējais lietas materiālu apjoms sasniedza divdesmit sējumus), Svīpsta pret Latviju (sešpadsmit sējumi)³⁶. Darba autore no savas pieredzes piebilst, ka par apjomīgu un reizē arī sarežģītu, kā arī lietu, kurā jāveic daudz procesuālo darbību, var atzīt lietu par izvairīšanos no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas un krāpšanu, ja tā izdarīta lielā apmērā, kurā ir apsūdzētas četras personas, noprotināmas 29 personas, pārbaudāms liels dokumentu skaits un materiāli apkopoti 23 sējumos.

Par **sarežģītām** lietām ir atzīstamas lietas par ekonomiska rakstura noziedzīgiem nodarījumiem, īpaši lietas, kurās ir daudz līdzapsūdzēto vai cietušo, lietas par noziedzīgiem nodarījumiem pret valsti, lietas, kurās parādās starptautiskie elementi - tiesiskās palīdzības lūgumi, personu izdošana.³⁷ Vēl Eiropas Cilvēktiesību tiesa par sarežģītām uzskata lietas par bērnu interešu aizsardzību, avārijas lietas, kurās cietušie ir personas, kas guvuši smagus miesas bojājumus, un lietas, kurās cietušie ir HIV inficētie.³⁸

³⁵ ECT 10.09.2010. spriedums lietā McFarlane pret Īriju (iesnieguma Nr. 31333/06), ECT 29.03.2006. spriedums lietā Scordino pret Itāliju (iesniegums Nr. 36813/97)

³⁶ ECT 09.03.2006. spriedums lietā Svīpsta pret Latviju (iesnieguma Nr. 66820/01)

³⁷ Trechsel S. Human Rights in Criminal Proceedings. Oxford University press, 2006, p. 144-145.

³⁸ Vitkauskas D., Dikov G. Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human Rights. Council of Europe, 2012. Pieejams: <https://rm.coe.int/168007ff57> [aplūkots 17.03.2019.]

Uzmanības vērtā ir lieta Dementjeva pret Latviju,³⁹ kura tika atzīta par sarežģītu, jo tajā bija vairāki upuri un tika uzklasīti daudzi liecinieki, kā arī bija jāsadarbojas ar citu valstu tiesībsargājošajām institūcijām.

Lieta Ivanovas pret Latviju arī uzskatāma par sarežģītu, jo Latvijas tiesām bija jāsadarbojas ar citu valstu tiesībsargājošajām institūcijām. Šā iemesla dēļ, kaut arī kopējais kriminālprocesa ilgums bija septiņi gadi trīs mēneši, personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā netika pārkāptas.⁴⁰

Lieta Lavents pret Latviju uzskatāma par sarežģītu, jo aizdomas, kurām iesniedzējs bija pakļauts, attiecās uz ļoti lielu apmēru finansiāla rakstura noziegumiem, kas ietvēra transnacionālas finansiālās attiecības; šāda tipa noziegumi bieži tiek izdarīti komplicētu darbību veidā, lai izvairītos no izmeklēšanas iestāžu kontroles. Tāpēc Latvijas valsts institūcijām bija jāuzklausa īpaši liels skaits liecinieku un jāsavāc un jāizskata liels skaits dokumentu.⁴¹

Nav apstrīdama sarežģītība lietā Kornakovs pret Latviju, jo, pirmkārt, apsūdzība tika izvirzīta nevis par vienu noziedzīgu nodarījumu, bet gan par divpadsmit laupīšanas epizodēm, kas izdarītas dažādās Latvijas vietās, kā arī par bandītismu. Otrkārt, apsūdzība kopumā bija izvirzīta pret sešpadsmit personām, un tādējādi varas iestādēm bija jāidentificē katras personas konkrētais nodarījums. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa izprot praktiskas procesuāla un tehniska rakstura problēmas, kas var jebkurā brīdī rasties šāda procesa ietvaros, kas ierosināts pret daudziem apsūdzētajiem. Treškārt, Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzīmēja tiesas materiālu lielo apjomu, kas no sākotnēji piecpadsmit sējumiem beigās pieauga līdz pat divdesmit sējumiem. Tiesa pieļauj, ka visu izmeklēšanas materiālu analīze prokuratūrā un vēlāk tiesās bija prasījusi daudz laika.⁴²

Autore uzskata, ka par sarežģītām nav pamata atzīt lietas, kuras sastāda lielāko daļu izskatāmo lietu konkrētajā tiesā. Piemēram, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas gadījumā tās būtu lietas par noziedzīgajiem nodarījumiem pret īpašumu, it sevišķi par zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielā apmērā, laupīšanu, mantas tīšu iznīcināšanu un bojāšanu, lietas par noziedzīgajiem nodarījumiem pret tautsaimniecību – piemēram, kontrabanda, nelikumīgu alkoholisko dzērienu izgatavošana (ražošana), glabāšana un pārvietošana, narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana,

³⁹ ECT 29.03.2012. spriedums lietā Dementjeva pret Latviju (iesnieguma Nr. 17458/10)

⁴⁰ Meikališa Ā, Strada-Rozenberga K. Tiesu prakse par tiesībām uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā un soda noteikšanā, ja nav ievērotas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Rīga, 2013, 19.lpp. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/kriminaltiesibas> [aplūkots 10.04.2019.]

⁴¹ ECT 28.11.2002. spriedums lietā Lavents pret Latviju (iesnieguma Nr. 58442/00)

⁴² ECT 15.06.2006. spriedums lietā Kornakovs pret Latviju (iesnieguma Nr. 61005/00)

pārvadāšana un pārsūtīšana, arī lietošana, un pret satiksmes drošību (avāriju lietas). Kaut arī, protams, ir iespējami izņēmuma gadījumi.

Tomēr tiesību doktrīnā ir izteikts aicinājums nepārvērtēt lietu juridisko sarežģītību kā attaisnojumu tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumam, jo noteicošā katrā gadījumā ir valsts rīcība, proti, pēc būtības nav nozīmes tam, vai lieta ir vai nav juridiski sarežģīta.⁴³ Tādējādi noteicošais kritērijs termiņa saprātīguma vērtēšanai ir tas, vai valsts nav pieļāvusi ilgstošus bezdarbības periodus, nevis lietas sarežģītība vai apjoms. Arī visai sarežģītās lietās Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu.⁴⁴ Piemēram, tā bija lietā Kalēja pret Latviju. Tiesa atzina, ka iesniedzējas krimināllietā bija pietiekami sarežģīta, jo iesniedzēja tika apsūdzēta par naudas piesavināšanos kopumā 19 epizodēs, un lietā bija divi apsūdzētie, taču lietas sarežģītība tiesas ieskatā pati par sevi nevar attaisnot procesa ilgumu.⁴⁵ Galvenais kritērijs, kas ir izvērtējams, – vai atbildīgās iestādes un amatpersonas darbojušās pietiekami efektīvi un nav pieļāvušas neattaisnotu bezdarbību.

Līdz ar to lietas sarežģītība ir saistīta ar lietas faktiskajiem apstākļiem, pierādījumu daudzumu, noprotināmiem lieciniekiem, nepieciešamību pieprasīt informāciju no ārvalstīm un sarežģītajiem tiesību jautājumiem. Lieta ir apjomīga, ja tās izskatīšanas gaitā jāanalizē lietas materiāli, kas ir apkopoti vairākos sējumos. Tomēr, autoresprāt, lietas apjomu nevar saistīt tikai ar sējumu skaitu, jo pastāv iespēja, ka procesa virzītājs izmantos lielu dokumentu skaitu, lai attaisnotu procesa ieilgšanu. Apjoms var būt vērtējams arī pēc noziedzīgā nodarījuma epizožu jeb noziedzīgo nodarījumu skaita lietā. Ir zināms gadījums, kad tiesas sēdē gan aizstāvji, gan arī pati tiesa lūdza prokuroru norādīt, kuri lietas materiāli uz ko attiecas (lietā apsūdzētas trīs amatpersonas, sējumu skaits – 140).⁴⁶ Lietas materiālu grūta pārskatāmība ir prokuratūras vaina un tā var paildzināt lietas izskatīšanu tiesā, jo tiesai jātaisā nolēmums pamatojoties uz lietas materiāliem.

Lietā ir **daudz procesuālo darbību**, ja lietas ir apvienotas vai ja lietā ir vairāki līdzapsūdzētie (celtas vairākas apsūdzības).⁴⁷ Izpētot tiesu praksi un tiesību literatūru, autore secina, ka visbiežāk lietas, kuras ir apjomīgas vai kurās jāveic daudz procesuālo darbību, ir uzskatāmas par juridiski sarežģītām.

⁴³ Trechsel S. Human Rights in Criminal Proceedings. Oxford University press, 2006, p. 145.

⁴⁴ Sk.piemēram ECT 15.07.1982. spriedumu lietā Eckle pret Vāciju (iesnieguma Nr. 8130/78); ECT 08.04.2004 spriedumu lietā Panek pret Poliju (iesnieguma Nr. 38663/97)

⁴⁵ ECT 05.10.2017. spriedums lietā Kalēja pret Latviju (iesnieguma Nr. 22059/08)

⁴⁶ Advokāts: Skandalozo krimināllietu lēnā iztiesāšana – prokuroru vaina. Pieejams: <http://old.puaro.lv/lv/tiesiskums-un-kriminallietas-intervijas/advokats-skandalozo-kriminallietu-lena-iztiesasana-prokuroru-vaina/1> [aplūkots 01.05.2019.]

⁴⁷ Vitkauskas D., Dikov G. Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human Rights. Council of Europe, 2012. Pieejams: <https://rm.coe.int/168007ff57> [aplūkots 17.03.2019.]

Vēl viens vērtēšanai pakļauts apstākļi ir **procesā iesaistīto personu attieksme** pret pienākumu pildīšanu, proti, jāvērtē, vai paši dalībnieki dara visu objektīvi iespējamo, lai palīdzētu noskaidrot apstākļus un nekavētu lietas izskatīšanu.

Pirmkārt, autore izvērtēs aizstāvības attieksmi pret kriminālprocesu. Protams, aizstāvības atsaucīgā attieksme un disciplinētība var sekmēt procesu. Taču aizstāvībai ir tiesības pieteikt lūgumus, izteikt sūdzības, noraidījumus, neatteikties no pierādījumu pārbaudes, kas var pagarināt procesu. Turklāt aizstāvībai ir nepieciešams laiks, lai sagatavotu un īstenotu savu aizstāvību. Tāpēc ir svarīgi, ka laiks, kas tiek izmantots, lai sagatavotu un īstenotu aizstāvību, nevar novest pie tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpuma.⁴⁸ Tādējādi nevar vainot personu, ja viņa vēlas izmantot visus iespējamās nacionālajās tiesībās paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus un procesuālās iespējas. Piemēram, attaisnojums saprātīgā termiņa neievērošanai var būt tas, ka procesa dalībnieki iesniedz blakus sūdzības vai piesaka noraidījumus, kā tas notika lietā Lavents pret Latviju. Turklāt ir nostiprināta atziņa, ka visu legālo procesuālo līdzekļu izmantošanu nevar pārmest iesniedzējam kā procesa novilcināšanu, jo valstij jāorganizē tiesas process tādējādi, lai process beigtos saprātīgā termiņā, pat ja procesa dalībnieks izmanto visas pieejamās procesuālās iespējas.⁴⁹

Spridumā lietā Kemmache pret Franciju tiesa atzina, ka gadījumā, ja kādas procesuālās darbības atlikšana notikusi pēc aizstāvības lūguma vai saskaņoti ar aizstāvību, tad termiņš nav uzskatāms par nesaprātīgi novilcinātu.⁵⁰ Piemēram, praksē bieži tiesas sēdes tiek atliktas sakarā ar paša apsūdzētā slimību vai aizstāvības lūgumiem, kas varētu liecināt par to, ka aizstāvība nemaz nevēlas kriminalprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Par to, autoresprāt, valstij nebūtu jāuzņemas atbildība.

Apsūdzētā slimību vai viņa ievietošanu slimnīcā, kas liedza viņam piedalīties procesuālajās darbībās, nevar pārmest ne pašam apsūdzētajam, ne valstij. Šādu gadījumu uzskata par “nepārvaramu varu”.⁵¹

Iepriekš minētajā lietā Dementjeva pret Latviju procesa ilgums tika atzīts par nesaprātīgu iesniedzējas un viņas aizstāves rīcības dēļ, kuras kopā 13 reizes neieradās uz tiesas sēdēm, kā pamatojumu norādot slikto veselības stāvokli. Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādīja, ka, pat pieņemot, ka dažos periodos iesniedzējas veselība tiešām neatļāva viņai apmeklēt tiesas sēdes, viņas pienākums bija sekot tiesas procesa gaitai ar aizstāvja palīdzību,

⁴⁸Trechsel S. Human Rights in Criminal Proceedings. Oxford University press, 2006, p. 143.

⁴⁹ Eiropas Cilvēktiesību tiesa. Spridumi un lēmumi pret Latviju. Ar Egila Levita komentāriem. Rīga: Eiropas Padomes Informācijas centrs, 2004, 18.lpp.

⁵⁰ ECT 27.11.1991. spridums lietā Kemmache v. France (iesnieguma Nr. 12325/86; 14992/89)

⁵¹ ECT 28.11.2002. spridums lietā Lavents pret Latviju (iesnieguma Nr. 58442/00)

taču tas netika darīts. Turklāt Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādīja, ka valsts ir darījusi visu nepieciešamo, lai veicinātu krimināllietas virzību – divas reizes tika norīkota iesniedzēja veselības stāvokļa medicīniskā ekspertīze, un abās tika secināts, ka iesniedzēja var piedalīties tiesas sēdēs. Tāpat bez panākumiem tika izmantotas iespējas nogādāt iesniedzēju tiesā piespiedu kārtā.⁵²

Lietās, kurās termiņš kļūst par nesaprātīgu viena līdzapsūdzētā uzvedības dēļ, ir svarīgi tas, vai valsts ir spējusi visus iespējamus soļus, lai nodrošinātu šā līdzapsūdzētā ierašanos.⁵³ Šajā sakarā autore vēlas pieminēt lietu, kurā ir astoņi līdzapsūdzētie, kuriem ir izvirzīta apsūdzība pēc Krimināllikuma 165.panta trešās daļas. Pirmā tiesas sēde šajā lietā notika 2017.gada 19.janvārī. Šo un nākamās astoņas tiesas sēdes tiesa atlika sakarā ar to, ka viena apsūdzētā nevarēja ierasties uz tiesas sēdi motivējot neierašanos ar to, ka nevar atstāt bez aprūpes nesen piedzimušo bērnu, kuru baro ar krūti, turklāt vīrs kategoriski liedz viņai izvest mazuli no valsts, lai nepakļautu saslimšanas riskam. Jāatzīst, ka tiesa ir ļoti lojāla pret apsūdzētās neierašanās iemeslu, tomēr rodas jautājums, vai tiesa tiešām ir izmēlusi visas iespējas, lai nogādāto šo apsūdzēto uz tiesas sēdi. Piemēram, no tiesas sēžu protokoliem redzams, ka apsūdzētās aizstāvis vairākkārt ir lūdzis tiesu nodrošināt videokonferenci ar tās valsts, kur dzīvo apsūdzētā, tiesu. No lietas materiāliem redzams, ka tiesa ir sazinājusies ar atbildīgajām iestādēm ar lūgumu rīkot videokonferenci, tomēr bez panākumiem (tika saņemti atteikumi vai netika saņemtas atbildes vispār). Nākamais, ko tiesa lēma, ir jautājums par šā kriminālprocesa sadalīšanu. Tiesa atzina, ka šo procesu dalīt nav lietderīgi, jo divi paralēli procesi ar pierādījumu pārbaudi nesekmēs kriminālprocesa mērķa sasniegšanu. Tiesa arī apsvēra iespēju izskatīt lietu apsūdzētās prombūtnē saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 465.pantu, tomēr atzina, ka tam nav pamata. Autoresprāt, pārējo līdzapsūdzēto tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā jau nav ievērotas, ņemot vērā, ka vēl nemaz nav uzsākta lietas skatīšana pēc būtības. Autore piekrīt, ka dalīt kriminālprocekli nav lietderīgi, jo lietu paredzēts skatīt ar pierādījumu pārbaudi, liecinieku un pārbaudāmo dokumentu skaits ir liels, tāpēc nebūtu pareizi no ekonomijas viedokļa skatīt divus paralēlus procesus ar pierādījumu pārbaudi.

Kas ir domāts ar **“citiem objektīvajiem iemesliem”**? Likumā skaidrojums nav sniegts. Autore izpētīja doktrīnu un Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, un noskaidroja sekojošo. Par objektīvu iemeslu iztiesāšanas pagarināšanai nav atzīstams tāds iemesls, kas saistīts ar tiesas darba organizāciju, piemēram, tiesas sastāva maiņu, tiesneša iecelšanu par izmeklēšanas

⁵² ECT 29.03.2012. spriedums lietā Dementjeva pret Latviju (iesnieguma Nr. 17458/10)

⁵³ ECT 20.04.2004. spriedums lietā G.K. pret Poliju (iesnieguma Nr. 38816/97)

tiesnesi.⁵⁴ Nav attaisnojums ilgai procesa norisei tiesneša slimība un pieredzes trūkums ar jauna veida noziegumu izmeklēšanu vai iztiesāšanu, tiesnešu juridisko zināšanu nepietiekamība, kā arī iestāžu un amatpersonu noslogotība.⁵⁵ Taču par objektīvu iemeslu tā sauktajā “digitālās televīzijas” lietā atzīts pārtraukums no 2008. gada 17. aprīļa līdz 2008. gada 28. augustam, kas saistīts ar noraidījuma pieteikšanu tiesnesei.⁵⁶ Autore piekrīt šai atziņai, jo noraidījuma pieteikšana prezumē, ka tiesnesis nav objektīvs. Noraidījuma izlemšana nodrošina tiesību uz lietas izskatīšanu objektīvā tiesā ievērošanu. Pie šiem apstākļiem var minēt arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas formulēto kritēriju – personas, pret kuru ir vērsts kriminālprocess, interešu aizskārums intensitāti: jo personai process ir apgrūtinātāks, jo stingrāks pienākums ir procesa virzītājam ievērot rūpību savlaicīgas procesa norises nodrošināšanā. Šādi apstākļi, piemēram, ir personas vecums, veselības stāvoklis, piemērotā drošības līdzekļa smagums. Autore uzskata, ka ir pamatota “citu apstākļu” iekļaušana pie saprātīguma kritērijiem, jo tas nozīmē, ka likumdevējs nav aprobežojies ar nosauktajiem kritērijiem, paredzot, ka ir arī citi kritēriji, kas ietekmē kriminālprocesa ilgumu. Kaut gan jāatzīst, ka īpašu skaidrību tas neievieš.

Visbeidzot, autore pievēršas pie centrālā jautājuma, vērtējot kriminālprocesa ilguma saprātīgumu. Autorei nav skaidrs, kādēļ likumdevējs, iekļaujot apstākļus, no kuriem atkarīgs kriminālprocesa ilgums, Kriminālprocesa likumā, starp tiem nav minējis arī valsts iestāžu un amatpersonu rīcību. Iespējams, likumdevējs ir aprobežojies ar frāzi “bez neattaisnotas novilcināšanas”. Autoresprāt, pareizāk būtu vai nu iekļaut šo kritēriju pie pārējiem kritērijiem Kriminālprocesa likuma 14.panta pirmās daļas otrajā teikumā, vai arī vispār nebija lietderīgi veikt attiecīgos grozījumus, atstājot saprātīguma kritēriju skaidrojumu tiesību doktrīnā (zinātniskajās publikācijās, komentāros). Pieskaitīt valsts iestāžu un amatpersonu rīcību pie citiem objektīvajiem apstākļiem nebūtu saprātīgi - ikvienā gadījumā, kad tiek konstatēts tiesību pārkāpums uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, primāri jāizvērtē amatpersonas rīcība, kuras dēļ pārkāpums noticis. Jānorāda, ka arī citu valstu kriminālkodeksi paredz šādu kritēriju. Piemēram, Moldovas Kriminālprocesa Kodekss kā kriminālprocesa ilguma saprātīguma kritēriju paredz kriminālizmeklēšanas struktūru un tiesas rīcību,⁵⁷

⁵⁴Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 04.09.2018. lēmums lietā Nr. 11210030713. Pieejams: at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2018 [aplūkots 02.03.2019.]

⁵⁵ Rozenbergs J. Tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Jurista Vārds, 2011, Nr. 27 (674), 12.lpp.

⁵⁶Digitālās TV kriminālprocess – oficiāli ilgākais. Pieejams: <https://nra.lv/latvija/164542-digitalas-tv-kriminalprocess-oficiali-ilgakais.htm> [aplūkots 13.04.2019.]

⁵⁷Moldova Criminal Procedure Code [Moldovas Kriminālprocesa kodekss]. Pieejams: http://www.seepag.info/download/rep_moldova/Criminal%20Procedure%20Code%20RM.pdf [aplūkots 20.05.2019.]

Krievijas Federācijas Kriminālprocesa kodekss – izmeklētāja, prokurora, tiesas rīcības efektivitāti.⁵⁸

No Kriminālprocesa likuma 14.panta pirmās daļas otrā teikuma izriet, ka pēc būtības ar pantā minētajiem apstākļiem var attaisnot ilgu kriminālprocesu. Lai nerastos uzskats, ka ar šiem apstākļiem un valsts iestāžu un amatpersonu rīcību procesa ilgumu var attaisnot un nolūkā panākt, ka termiņa saprātīgums tiek izvērtēts objektīvi, autore piedāvā apsvērt domu izteikt Kriminālprocesa likuma 14.panta pirmās daļas otro teikumu šādā redakcijā:

- (1) Vērtējot kriminālprocesa ilguma saprātīgumu, jāņem vērā lietas apjoms, juridiskā sarežģītība, procesuālo darbību daudzums, procesā iesaistīto personu attieksme pret pienākumu pildīšanu, valsts iestāžu un amatpersonu rīcība un citi apstākļi.

Procesa vilcināšana var notikt jebkurā procesa stadijā. Vērtējot valsts iestāžu un amatpersonu rīcību, ir nepieciešams konstatēt, ir vai nav notikusi neattaisnojama kādu procesuālu darbību vilcināšana un vai nav bijuši periodi, kuros nav veiktas nekādas vērā nemamas aktivitātes procesa tālākai virzība. Jānorāda, ka ne vien amatpersonu bezdarbība, bet arī lietas virzībai nevajadzīgu darbību veikšana un aktivitātes imitēšana ir uzskatāma par procesa vilcināšanu.⁵⁹ Tādas darbības varētu būt, piemēram, nevajadzīgu un ilgstoši veicamu ekspertīžu noteikšana,⁶⁰ laika veltīšana neskaitāmās tiesas sēdēs esošo rakstveida pierādījumu lasīšanai, lēna dokumentu aprīte starp valsts iestādēm, novēlota tiesas sēžu protokolu parakstīšana un tiesas sprieduma sagatavošana ar nokavēšanos.⁶¹

Piemēram, ilgstoši bezdarbības periodi tika konstatēti lietā Sorokins un Sorokina pret Latviju. Krimināllieta nebija sarežģīta, tomēr tās izskatīšanai pirmajā instancē bija nepieciešami četri ar pusi gadi, no kuriem vairāk nekā gadu krimināllieta gaidīja iztiesāšanas uzsākšanu, tad tika atgriezta papildizmeklēšanas veikšanai, kas ilga vairāk nekā četrus mēnešus, un pēc tam lietas izskatīšana tika nozīmēta neregulāri, aizkavējot tās izskatīšanu vēl par sešiem mēnešiem.⁶²

Saprātīgā termiņa pārkāpums amatpersonu bezdarbības dēļ tika konstatēts lietā Čistjakovs pret Latviju. Lieta tika nodota tiesai 1997. gada 7. novembrī, taču pirmā tiesas

⁵⁸Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации от 18.12.2001 N 174-ФЗ [Krievijas Federācijas Kriminālprocesa kodekss]. Pieejams: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/ [aplūkots 20.05.2019.]

⁵⁹ Rozenbergs J. Tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Jurista Vārds, 2011, Nr. 27 (674), 12.lpp.

⁶⁰ ECT 22.05.2001. spriedums lietā Szloch pret Poliju (iesnieguma Nr. 33079/96)

⁶¹ Trechsel S. Human Rights in Criminal Proceedings. Oxford University press, 2006, p.146.

⁶² ECT 28.03.2013. spriedums lietā Sorokins un Sorokina pret Latviju (iesnieguma Nr. 45476/04)

sēde, kurā lieta tika izskatīta pēc būtības, notika tikai 2000. gada 9. novembrī, t.i., aptuveni pēc trīs gadiem. Tādējādi laiks starp šiem diviem datumiem bija bezdarbības periods, kad neviena procesuālā darbība netika veikta.⁶³

Eiropas Cilvēktiesību tiesa vienmēr īpašu uzmanību ir pievērsusi tam, vai valsts iestādes un amatpersonas nav vainojamas lietas savlaicīgā neizskatīšanā.⁶⁴ Valstij ir pozitīvs pienākums, pirmkārt, noteikt tādu regulējumu, kas nodrošinātu un sekmētu lietu izskatīšanu saprātīgā termiņā, otrkārt – nodrošināt tam nepieciešamos resursus. Turklāt Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību komiteja uzsvērusi, ka resursu trūkums un nepietiekams finansējums nav attaisnojums ilgākai lietu izskatīšanai.⁶⁵ Valstij pašai jātiek galā ar līdzekļu sadali, lai pilnvērtīgi nodrošinātu pamattiesību, tostarp tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, ievērošanu.

1.3. Saprātīgā termiņa ievērošanas nozīmīgums kriminālprocesā

Kriminālatbildība ir viens no juridiskās atbildības veidiem. Noziedzīgais nodarījums ir sabiedriski visbīstamākais tiesību pārkāpums.⁶⁶ Kriminālatbildība ir smagākais juridiskās atbildības veids, un tā ir vērsta uz to, lai publiski nosodītu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā vainīgu personu, uzliekot tai sodu.⁶⁷ Kriminālprocess pamatā ir publiska rakstura attiecība starp valsti un apsūdzēto.⁶⁸ Tāpēc tas skar ne vien paša apsūdzētā intereses, bet arī sabiedrības (valsts), cietušo un citu procesā iesaistīto personu intereses (piemēram, ar mantu saistītās personas vai liecinieku intereses).

Kriminālprocess personai vienmēr ir apgrūtināošs pasākums. Tas var būt saistīts ar virkni ierobežojumu – drošības līdzekļu piemērošanu, procesuālo pienākumu uzlikšanu. Turklāt ierobežojumus saistībā ar uzsākto kriminālprocesu paredz arī citi normatīvie akti. Piemēram, aizdomās turētā vai apsūdzētā persona nevar veikt tiesu eksperta pienākumus, tiesu izpildītāja

⁶³ ECT 08.02.2007. spriedums lietā Čistjakovs pret Latviju (iesnieguma Nr. 67275/01)

⁶⁴ Satversmes tiesas 27.06.2003. spriedums lietā Nr.2003-03-01, 4.p. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2003-03-01_Spriedums.pdf [aplūkots 2019.gada 14.aprīlī]

⁶⁵ United Nations. Human rights committee. International covenant on civil and political rights. General Comment, 23.08.2007., No.32, p.27. Pieejams: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=8&DocTypeID=11 [aplūkots 2019.gada 10.aprīlī]

⁶⁶ Bitāns A. Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. Rīga: Izdevniecība AGB, 1997, 26.lpp.

⁶⁷ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof. U. Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 61.lpp.

⁶⁸ Meikališa, A., Strada-Rozenberga, K. Taisnīgums kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2011, Nr. 48 (695), 11.lpp.

pienākumus, pastāv virkne vēl citu nodarbinātības ierobežojumu.⁶⁹ Ņemot vērā, ka visi ierobežojumi tiek piemēroti personai, kura vēl nav atzīta par vainīgu, lietai pēc iespējas ātrāk jārod tiesisks atrisinājums – vai nu jāatzīst persona par vainīgu, vai jāattaisno persona un jāatceļ iepriekš piemērotie ierobežojumi. Visbiežāk persona ir ieinteresēta pēc iespējas ātrākā krimināltiesisko attiecību noregulēšanā, lai neatrastos tā sauktajā “neskaidrības stāvoklī”⁷⁰ pārāk ilgi. Tas var skart personas likteni. Tāpēc autore piekrīt viedoklim, ka personai pašai jāsekmē ātrāks kriminālprocess, piemēram, sadarbojoties ar kriminālprocesa veikšanai pilnvaroto amatpersonu.

Tiesību doktrīnā izteikts viedoklis, ka tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpums, t.i., novēlots nolēmums lietā aizskar personas tiesības uz taisnīgu tiesu, tostarp tiesības uz tiesas pieejamību.⁷¹

Tomēr it sevišķi gadījumos, kad aizdomās turētais vai apsūdzētais nav apcietināts, laika “vilkšana” var būt personai izdevīga.⁷² Iespējams, iemesls tam ir psiholoģiskas bailes no kriminālsoda vai kāds cits personīgs iemesls. Tas ir izdevīgi personai arī, lai izmantotu labvēlīgāka krimināllikuma obligātā atpakaļejošā spēka jeb *lex mitior* principu, kā tas notika lietā *Kangasluoma pret Somiju*.⁷³

Persona tiek sodīta ne vien, lai aizsargātu sabiedrības drošību, bet arī lai atjaunotu taisnīgumu un resocializētu sodīto personu.⁷⁴ Autoresprāt, tas, ka lieta netiek izskatīta saprātīgā termiņā, var apdraudēt arī notiesāto resocializāciju, jo faktiski tiek vilcināts laiks, kad persona var izciest sodu un uzsākt iespējamo resocializācijas pasākumus. Tas ir būtiski, jo kriminālsoda izciešanas laiks ir vērsts arī uz to, lai labotu personu, mainot personas domāšanas veidu, uzvedību, nodrošinot, ka persona var iegūt izglītību, profesiju, esot brīvības atņemšanas iestādē. Tas ir uzsvērts arī Pamatnostādnēs ieslodzīto resocializācijas pilnveidošanai ieslodzījuma laikā un pēc atbrīvošanas no 2015. gada līdz 2020. gadam.⁷⁵ Tādējādi tiek apdraudēta kriminālsoda mērķa sasniegšana.

Tiesas nolēmums skar un interesē arī cietušo. Par cietušo Kriminālprocesa likums definē fizisko vai juridisko personu, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, proti, morāls aizskārums, fiziskas ciešanas vai mantisks zaudējums. Autore piebilst, ka cietušais ir kriminālprocesa dalībnieks ne vienmēr, kad ir faktiski cietis no noziedzīgā nodarījuma, bet

⁶⁹ Meikališa Ā. Tiesiskās kultūras ietekme uz kriminālprocesa termiņu saprātīgumu. Grām.: Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Rīga: Latvijas Universitāte, 2014, 477.lpp.

⁷⁰ Clayton R., Tomlinson H. Fair trial rights. Second edition. Oxford University press, 2010, p. 68.

⁷¹ Trechsel S. Human Rights in Criminal Proceedings. Oxford University press, 2006, p.136.

⁷² Ibid.

⁷³ ECT 14.06.2004. spriedums lietā *Kangasluoma pret Somiju* (iesnieguma Nr. 48339/99).

⁷⁴ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [22.03.2019.red.]

⁷⁵ Par Ieslodzīto resocializācijas pamatnostādnēm 2015.-2020. gadam. Ministru kabineta 2015.gada 24.septembra rīkojums Nr.580. [22.03.2019.]

tikai, ja persona pati vēlējusies vai piekritusi būs par cietušo un ir attiecīgs procesa virzītāja lēmums. Tas ir svarīgi, jo, pirmkārt, izjust apgrūtinājumu un kaitējumu no izdarītā noziedzīgā nodarījuma var arī cietušā kā kriminālprocesa dalībnieka radnieki, līdzcilvēki (šim kritērijam, protams, nav izšķirošās nozīmes), otrkārt, cietušā statuss kriminālprocesā var būt saistīts ar zināmiem pienākumiem. Par centrālo personu kriminālprocesā tiek atzīta persona, pret kuru kriminālprocess ir vērst, tomēr arī cietušajam kriminālprocesā būtu jābūt uzmanības centrā, maksimāli valstij iestājoties par cietušā cieņas un pamattiesību aizsardzību. Pretējā gadījumā nav iespējams kriminālprocesā sasniegt taisnīgumu.

Cietušā interese, autoresprāt, ir divējāda. Cietušais vēlas ātrāku krimināltiesisko attiecību noregulējumu, pirmkārt, lai kaitējumu nodarījusī persona ātrāk tiktu sodīta, otrkārt, lai pēc iespējas ātrāk saņemtu kaitējuma kompensāciju, ja tāda tika pieteikta. Tāpēc var uzskatīt, ka Kriminālprocesa likumā paredzētā iespēja kriminālprocesu izbeigt saprātīgo termiņu neievērošanas dēļ nav cietušajam labvēlīga. Tomēr ne vienmēr cietušais ir ieinteresēts lietas ātrākā iznākumā, piemēram, ja cietusī ir juridiskā persona – tirdzniecības centrs, a un bieži notiek noziedzīgi nodarījumu pret tās interesēm, piemēram, neliela apmēra zādzības no tirdzniecības centra “Rimi Latvia” vai “Maxima Latvia”. Tomēr visbiežāk cietušie stipri pārdzīvo par notikušo, tāpēc ilgstošs kriminālprocess var nogurdināt cietušos, visu laiku atgādinot par notikušo nodarījumu un ar to saistītajiem pārdzīvojumiem. Tiesas sēdēs cietušie bieži uzsver, ka pat ar saņemto kaitējuma kompensāciju nevar pilnīgi atlīdzināt pārdzīvojumus, sāpes, atjaunot taisnīgumu. Svarīgāk ir tiesas sēdē dzirdēt kaitējuma nodarījušā atvainošanos, izdarītā nožēlošanu. Tāpēc arī cietušais līdz galīgā nolēmuma atrodas zināmā neskaidrības stāvoklī, taču tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā uz cietošo tieši neattiecas. Autore apsvēra ideju, ka nolūkā aizsargāt cietušā intereses kriminālprocesā, būtu jāievieš norma, kura noteiktu, ka kriminālprocesam, kurā cietusī ir fiziskā persona, ir priekšroka pret kriminālprocesu, kurā cietusī ir juridiskā persona. Taču šāda regulējuma ieviešana ir apšaubāma, jo, pirmkārt, tā būtu pretrunā vienlīdzības principam, otrkārt, Kriminālprocesa likuma 14.pata trešā un ceturtais daļa jau reglamentē prioritāros procesus. Proti, rastos neskaidrība, kurš process ir prioritārāks.

Kāda valstij ir interese no saprātīgo termiņu ievērošanas? Jautājums šķiet absurds, jo nodrošināt lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā ir valsts pienākums – personai uz to ir subjektīvās tiesības. Pirmkārt, tā varētu būt izvairīšanās no pienākuma maksāt kompensāciju. Ja tiek pārkāptas personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, var iestāties kompensējošs mehānisms, proti, personai ir tiesības saņemt nemantisku vai mantīsu atlīdzinājumu par pamattiesību pārkāpumu. Piemēram, lietā Kalēja pret Latviju Eiropas Cilvēktiesību tiesa daļēji apmierināja iesniedzējas pieteikto morālā kaitējuma kompensāciju,

kompensācijā piešķirot EUR 4 000.⁷⁶ Otrkārt, ātrāks process vienmēr visiem izmaksā lētāk, līdz ar to tiktu efektīvāk tērēti resursi. Treškārt, sabiedrība justos drošāk un uzvestos apzinīgāk, jo zinātu, ka pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas uzreiz seko atbildība, pie tam ātri. Tas gan atturētu no noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas, gan arī padarītu kriminālatbildību efektīvāku. Visbeidzot, saprātīgā termiņa ievērošana pasargā no liela skaita pieteikumu iesniegšanas Eiropas Cilvēktiesību tiesā uz šā pamata un veido valsts autoritāti gan valsts iekšienē, gan starptautiski.

Tātad kriminālprocesa pabeigšana saprātīgā termiņā ļauj personai ātrāk izbeigt (gan aizdomās turētajam, gan apsūdzētajam, kā arī noziedzīgā nodarījumā cietušajam) nedrošu situāciju, tādējādi nodrošinot tiesisko stabilitāti un noteiktību.

⁷⁶ ECT 05.10.2017. spriedums lietā Kalēja pret Latviju (iesnieguma Nr. 22059/08)

2. SAPRĀTĪGĀ TERMIŅA IEVĒROŠANA LATVIJAS KRIMINĀLPROCESOS

2.1. Saprātīgā termiņa ievērošana pirmstiesas procesā

Kriminālprocesa termiņš vērtējams, ņemot vērā gan tā ilgumu pirmstiesas procesā - policijā un prokuratūrā, gan tiesā.

Kā autore uzsvēra iepriekš, saprātīgo termiņu kā vēlamās procesa gaitas nosakošo termiņu nedrīkst jaukt ar atsevišķajiem noteiktajiem procesuālajiem termiņiem – aizturēšanas termiņu, maksimāli pieļaujamo termiņu ar brīvības atņemšanu saistītajiem un nesaistītajiem drošības līdzekļiem.

Kriminālprocesa likums neregulē kopējo termiņu pirmstiesas procesam atšķirībā no Latvijas Kriminālprocesa kodeksa. Taču ir atsevišķi procesuālie termiņi, kurus nosacīti var uzskatīt par saprātīgā termiņa atskaites jeb kontroles punktiem, jeb saprātīguma mēru.

Tādi ir, piemēram Kriminālprocesa likuma 389.pantā noteikti personas tiesību ierobežošanas termiņi pirmstiesas kriminālprocesā: maksimālie pieļaujamie termiņi noteikti atkarībā no noziedzīgā nodarījuma bīstamības un kaitīguma. Likumdevējs prezumē, ka kriminālprocesam par kriminālpārkāpumu maksimālais pirmstiesas procesa termiņš ir seši mēneši, bet process par sevišķi smagu noziegumu jāpabeidz divdesmit divu mēnešu jeb viena gada un desmit mēnešu laikā. Tomēr šis pants terminē nevis pirmstiesas procesa ilgumu, bet personu tiesību ierobežošanas termiņus pirmstiesas procesā. Tāpat likums nosaka apcietinājuma piemērošanas maksimālo termiņu u.c.

Kriminālprocesa likuma 39.pantā noteikts prokurora pienākums, uzsākot kriminālvajāšanu, nepieļaut neattaisnotu vilcināšanos, bet 403.pants uzliek par pienākumu lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības pieņemt 10 dienu laikā pēc tam, kad saņēmis krimināllietas materiālus no izmeklēšanas iestādes.

Kriminālprocesa likums neterminē atsevišķi izmeklēšanas un kriminālvajāšanas stadiju atšķirībā no Latvijas Kriminālprocesa kodeksa. Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 128.2 pants paredzēja, ka kriminālvajāšana jāizbeidz divu mēnešu laikā skaitot no kriminālvajāšanas uzsākšanas dienas.

Tāpēc autore secina, ka vispārīgi kritērijs pirmstiesas procesa ilgumam ir saprātīgums, protams, ja personai nav piemērots drošības līdzeklis vai mantai nav uzlikts arests.

Saskaņā ar Valsts kontroles revīzijas 2017.gada ziņojuma datiem, kopš Kriminālprocesa likuma spēkā stāšanās Valsts policijas spēja izmeklēt kārtējā gadā uzsāktos kriminālprocesus, t.i., pabeigt izmeklēšanu un nodot kriminālprocesu kriminālvajāšanai vai izbeigt to, nav uzlabojusies. Piemēram, uz 2016.gada beigām 47% bija kriminālprocesi, kas uzsākti pirms

vairāk nekā pieciem gadiem.⁷⁷ Jāņem vērā, ka Valsts policija ir lielākā izmeklēšanas iestāde, kas izmeklē 95% reģistrēto noziedzīgo nodarījumu. Valsts kontroles ziņojums rāda, ka no apskatāmajiem kriminālprocesiem 12% gadījumu vismaz gadu nebija veiktas nekādas izmeklēšanas darbības, bet 90% kriminālprocesu konstatēti periodi, kad ilgāk kā mēnesi, atsevišķos gadījumos pat vairākus gadus, nav veikta neviena procesuālā darbība.⁷⁸

Kā galvenie pārkāpumi pirmstiesas izmeklēšanā minēti - ilgu laiku netiek veiktas nekādas izmeklēšanas darbības, kriminālprocess tiek uzsākts ar lielu novēlošanos, lietas vairāk nekā gadu atrodas Valsts policijā bez virzības, bet pēc tam tiek pieņemts lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turētu, vairākus gadus netiek veiktas nekādas procesuālās darbības pat tad, kad vainīgais noslēdz izlīgumu ar cietušo. Šajā sakarā autore vērš uzmanību uz lietu, kas darbā sīkāk netiek pētīta, bet kurā personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā jau pirmstiesas procesā tika pārkāptas, proti, no lietas materiāliem izriet, ka lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu tika pieņemts 2012.gada 12.septembrī, bet lēmums par kriminālvajāšanas uzsākšanas ierosināšanu - 2018.gada 17.decembrī. Persona, kura noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī bija nepilngadīga, tika saukta pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 125.panta trešās daļas 2018.gada 28.decembrī, 2019.gada 19.februārī lieta tika nodota tiesai. No lietas materiāliem nav skaidrs, kāpēc lietā laika periodā no 2012.gada 12.septembra līdz pat 2018.gada 17.decembrim nekas netika darīts, proti, tika pieļauta bezdarbība. Interesanti, ka īsi pirms lietas nodošanas prokuratūrai lietā tika turpināta izmeklēšana – 2018.gada 13.decembrī izmeklētājs pieprasīja ziņas par cietušo no ģimenes ārsta, nopratināja ģimenes ārstu. Minētais ļauj domāt, ka lieta amatpersonu vai darbinieku nolaidības vai neuzmanības dēļ bija “pazudusi” policijas iecirknī. Šie pārkāpumi norāda uz nepilnībām Valsts policijas darbībā.

Ir zināmi gadījumi, kad ar novēlošanos tiek pieņemti lēmumi par kriminālprocesa sadalīšanu vai apvienošanu vai tie vispār netiek pieņemti.⁷⁹ Piemēram, nav skaidrs, kādēļ tā sauktā “13.janvāra grautiņu” lieta, kurā apsūdzētas 68 personas, netika sadalīta pirmstiesas procesā. Lietu sadalīja iztiesāšanas laikā Rīgas apgabaltiesā: pirmās tiesa izskatīja lietas, kurās apsūdzētie vainu atzina, pēc tam – lietas, kurās apsūdzētie vainu neatzina. Visbeidzot tiesa skatīja lietas, kurās apsūdzētie nenāca uz tiesu un tika izsludināti meklēšanā. Iespējams, ja lietu sadalītu dažādos procesos jau pirmstiesas procesā izmeklētājs vai prokurors, tā tiktu iztiesāta ātrāk kā par 10 gadiem.

⁷⁷ Latvijas Republikas Valsts kontrole. Vai pirmstiesas izmeklēšana Valsts policijā ir efektīva? Rīga, 2017. Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-6_2016/rz_vp_20.09.2017_bez-ip.pdf [aplūkots 14.04.2019.]

⁷⁸ Turpat.

⁷⁹ Turpat.

Ekspertu vērtējumā nedz izmeklētāja noslodze, nedz atvaļinājumi, nedz arī citi iemesli, kas ir saistīti ar sistēmiskajām vai administratīvajām grūtībām, neattaisno ilgstošus bezdarbības periodus pirmstiesas procesā.⁸⁰ Dažreiz pirmstiesas procesu kavē tiesiskās palīdzības lūgumu izpilde. Piemēram, krimināllietas Nr.11089015911 ilgums pirmstiesas procesā ir gandrīz pieci gadi. Persona izdarīja svešas mantas prettiesisku izšķērdēšanu, būdams persona, kurai šī manta uzticēta, jeb piesavināšanos. No lietas materiāliem izriet, ka lietā vairāk kā desmit reizes pieprasīta informācija no Uzņēmuma reģistra, Valsts ieņēmumu dienesta, Ceļu satiksmes drošības direkcijas, kredītēšanas iestādēm, savukārt no 2011.gada 9.marta līdz 2012.gada 1.februārim un no 2012.gada 12.novembra līdz 2013.gada 2.jūlijam lietā nekas nav darīts, proti, pieļauta bezdarbība. Lietā bija starptautiskā krimināltiesiskā sadarbība, proti, ņemot vērā, ka lietā iesaistīts Polijas uzņēmums, laiku aizņēma arī lūguma par tiesiskās palīdzības sniegšanu izpilde.⁸¹

Vēl pirmstiesas procesu pagarina dažādu ekspertīžu rezultātu gaidīšana. Tā, piemēram, krimināllietā Nr.11089156914 veiktas vairākas ekspertīzes – DNS, daktiloskopiskā, trasoloģiskā ekspertīze, kuru rezultātu gaidīšana aizņēma laiku.⁸²

Iespēja izbeigt kriminālprocesu, ja to nav iespējams pabeigt saprātīgā termiņā, gandrīz netiek izmantota, jo to kavē izpratnes trūkums par tā piemērošanu praksē.⁸³

2.2. Saprātīgā termiņā ievērošana iztiesāšanas laikā

Saskaņā ar Tiesu informatīvās sistēmas datiem, lietu izskatīšanas vidējais kopējais ilgums visās tiesu instancēs 2018.gadā ir 5,2 mēneši. Visilgāk krimināllietas skatīja Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu nams (9 mēneši), visātrāk – Talsu rajona tiesa (0,2 mēneši), Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā lietu izskatīšanas vidējais ilgums bija 3,6 mēneši.⁸⁴

Autore izpētīja vienas pilsētas tiesas tiesneša 2018.gadā izskatītās krimināllietas (skat. tabulu 1.pielikumā). 2018.gadā kopumā izskatītas 105 krimināllietas. Autoresprāt, kopumā statistika par vienu gadu termiņu ziņā ir iepriecinoša un pozitīva (skat. 1.diagrammu), tādēļ autore sīkāk pievērsīsies tikai tām lietām, kurās termiņi ir garāki par termiņiem pārējās krimināllietās.

⁸⁰ Latvijas Republikas Valsts kontrole. Vai pirmstiesas izmeklēšana Valsts policijā ir efektīva? Rīga, 2017. Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads//reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-6_2016/rz_vp_20.09.2017_bez-ip.pdf [aplūkots 14.04.2019.]

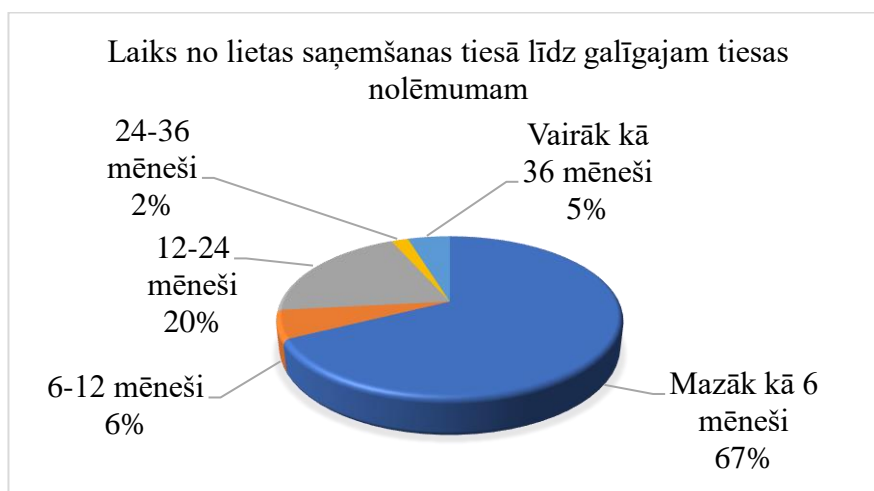
⁸¹ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllietā Nr.11089015911 [nav publicēts]

⁸² Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllietā Nr.11089156914 [nav publicēts]

⁸³ Latvijas Republikas Valsts kontrole. Vai pirmstiesas izmeklēšana Valsts policijā ir efektīva? Rīga, 2017. Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads//reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-6_2016/rz_vp_20.09.2017_bez-ip.pdf [aplūkots 14.04.2019.]

⁸⁴ Tiesu informatīvā sistēma. Statistika. Pieejams: https://tis.ta.gov.lv/tisreal?Form=TIS_STAT_O [aplūkots 03.05.2019.]

1.diagramma

Kriminālprocesa likuma 488.pants nosaka, ka lēmumu par krimināllietas iztiesāšanas laiku un vietu tiesnesis pieņem ne vēlāk kā triju darba dienu laikā pēc krimināllietas saņemšanas savā tiesvedībā. Krimināllietas iztiesāšanu tiesa uzsāk, cik drīz vien iespējams. Konkrētu laiku likums nenosaka. Tas attiecas gan uz krimināllietas pirmreizējās iztiesāšanas laiku, tā arī uz laiku pēc pārtraukuma iztiesāšanā un laiku pēc iztiesāšanas atlikšanas.⁸⁵ Turklāt Kriminālprocesa likuma 488.panta trešajā un ceturtajā daļā ir noteikts, ka ja apsūdzētajam piemērots drošības līdzeklis, kas saistīts ar brīvības atņemšanu, krimināllietas iztiesāšanu uzsāk ne vēlāk kā četru nedēļu laikā pēc tās saņemšanas. Bet, ja šāds drošības līdzeklis piemērots nepilngadīgajam apsūdzētajam - ne vēlāk kā triju nedēļu laikā pēc tās saņemšanas. Ja objektīvu apstākļu dēļ nav iespējams ievērot šā panta trešajā un ceturtajā daļā minētos termiņus, tiesnesis ar motivētu lēmumu var noteikt vēlāku krimināllietas iztiesāšanas uzsākšanas laiku.

Veicot pētījumu par vienas pilsētas tiesas tiesneša 2018.gadā izskatītajām lietām, autore konstatēja, ka dažkārt lietas skatīšana pēc būtības jeb iztiesāšana sākas pēc salīdzinoši ilga laika pēc lietas saņemšanas tiesā. Autore vērs uzmanību, ka tabulā 1.pielikumā ailē "Iztiesāšana uzsākta" ir norādīts datums, kad tiesas sēdē uzsākta tiesas izmeklēšana, nevis notikusi pirmā tiesas sēde (protams, šie divi datumi var arī sakrist, ja lieta izskatīta pirmajā nozīmētajā tiesas sēdē). Autore turpmāk analizēs lietas, kurās iztiesāšana uzsākta vēlāk, nekā pārējās lietās.

⁸⁵ Tiesnešu disciplinārkolēģijas 2018.gada 12.janvāra lēmums. Pieejams: <https://www.tiesas.lv/tiesnesu-disciplinarkoleģijas-pienemtie-lemumi> [aplūkots 13.02.2019.]

2.diagramma

Autore vērs uzmanību uz lietu Nr. 11815006312, kurā lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu tika pieņemts 2012.gada 27.septembrī. Lietā apsūdzētas četras personas par noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 253.¹ panta pirmajā daļā, proti, par narkotisko vielu neatļautu iegādāšanos, glabāšanu, pārvadāšanu realizācijas nolūkā un realizāciju lielā apmērā. Lieta tiesai tika nodota 2013.gada 31.maijā, lēmums par pieņemšanu iztiesāšanai pieņemts 2013.gada 7.jūnijā. Kopumā notika 16 tiesas sēdes, no kurām 12 tiesas sēdes tika atliktas. Autore izpētīja tiesas sēžu protokolus un konstatēja, ka pirmā tiesas sēde tika nozīmēta uz 2013.gada 8.jūliju, bet atlikta uz 2013.gada 25.septembri divu apsūdzēto un liecinieka neierašanās dēļ, kaut arī par tiesas sēdi tiem tika paziņots likumā noteiktajā kārtībā. Tiesas sēde 2013.gada 25.septembrī tika atlikta sakarā ar viena apsūdzētā lūgumu nodrošināt viņam citu advokātu. Tiesa apmierināja šo apsūdzētā lūgumu, atlika tiesas sēdi uz 2013.gada 7.novembri. Šī tiesas sēde arī tika atlikta sakarā ar apsūdzētā neierašanos. Nākamā tiesas sēde nozīmēta uz 2014.gada 6.janvāri. Tā nenotika sakarā ar advokātes aizņemtību citā kriminālprocesā. Tiesas sēde 2014.gada 3.februārī nenotika sakarā ar apsūdzētās neierašanos uz tiesas sēdi, atlikta uz 2014.gada 10.jūniju, t.i., pēc pieciem mēnešiem. Tiesas sēdē 2014.gada 10.jūnijā tiesa uzsāka skatīt lietu pēc būtības.⁸⁶ Spriedums lietā tika pasludināts 2018.gada 27.jūnijā, t.i., pēc gandrīz sešiem gadiem kopš kriminālprocesa uzsākšanas. Tiesa sprieduma rezolutīvajā daļā apsūdzētos atzina par vainīgajiem un pie soda noteikšanas trijiem apsūdzētajiem piemēroja Krimināllikuma 49¹.panta pirmās daļas otro punktu, t.i., noteica sodu, kas ir zemāks par minimālo robežu, kāda par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēta likumā, pie soda noteikšanas vienai apsūdzētajai piemēroja Krimināllikuma 49¹.panta pirmās daļas pirmo punktu, t.i., mīkstināja

⁸⁶ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11815006312 [nav publicēts]

sohu, ņemot vērā, ka nav ievērotas personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā.⁸⁷ Tiesa nav norādījusi šā panta piemērošanas motīvus.

Krimināllietā Nr. 11088024013 iztiesāšana uzsākta pēc četriem gadiem kopš lietas saņemšanas tiesā. No lietas materiāliem redzams, ka tiesas sēdes 2014.gada 15.maijā un 2014.gada 1.decembrī atliktas sakarā ar apsūdzētā neierašanos. No 2014.gada 1.decembra tiesas sēdes protokola redzams, ka citā kriminālprocesā persona tika izsludināta meklēšanā. Nākamās tiesas sēdes 2015.gada 6.maijā un 2015.gada 8.oktobrī atliktas tā paša iemesla dēļ, savukārt tikai 2016.gada 24.martā tiesa pieņēma lēmumu par apsūdzētā izsludināšanu meklēšanā un drošības līdzekļa grozīšanu uz apcietinājumu. Tiesvedība tika apturēta. Saskaņā ar 2018.gada 30.maija meklēšanas rezultātiem, apsūdzētā atrašanās vieta noskaidrota – Vācija. 2018.gada 27.septembrī persona izdota Latvijas Republikai, tā paša gada 15.oktobrī pasludināts spriedums.

Dažkārt arī pirmā tiesas sēde tiek nozīmēta pārāk tālu. Piemēram, krimināllietā Nr.11089015911 tiesā saņemta 2015.gada 5.oktobrī, pirmā tiesas sēde nozīmēta 2016.gada 19.aprīlī, t.i., pēc gandrīz septiņiem mēnešiem. Krimināllietā Nr.11088018216 tiesā saņemta 2016.gada 31.martā, pirmā tiesas sēde notikusi 2016.gada 5.septembrī, t.i., pēc sešiem mēnešiem. Tas pats ir vērojams krimināllietā Nr.11520031317 (tiesā saņemta 2018.gada 28.martā, pirmā tiesas sēde notika 2018.gada 13.septembrī) krimināllietā Nr.11096016216 (tiesā saņemta 2017.gada 23.janvārī, iztiesāšana uzsākta 2017.gada 2.novembrī). Taču te ir jāņem vērā, ka tiesnesis, nosakot tiesas sēdes datumu un laiku, nav pilnīgi brīvs savā rīcībā, jo tiesneša rīcības brīvības ir ierobežota ar noteikumu, ka viņam jāņem vērā procesa dalībnieku, piemēram, zvērinātu advokātu noslodzes kalendārs. Tāpēc novēlots lietas iztiesāšanas sākums var būt saistīts ar šo faktoru.

Autore konstatēja, ka bieži kopējo kriminālprocesa ilgumu palielina ilgstošs pārtraukums starp tiesas sēdēm, kad tiesas sēdes tiek atliktas. Iemesli, kādēļ tiesas sēdes tiek atliktas, ir dažādas. Saskaņā ar Tiesu informatīvās sistēmas datiem, atlikto tiesas sēžu skaits attiecībā pret nozīmētajās tiesas sēdēm Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā 2018.gadā ir 22,4%, t.i., nozīmētu tiesas sēžu skaits 3251, atlikto – 731.⁸⁸

Šajā sakarā autore vērš uzmanību uz Tiesnešu disciplinārkolēģijas 2018.gada 12.janvāra lēmumu, kurā izskatīts jautājums par vienas tiesneses darba pienākumu nepildīšanu un lietas izskatīšanā pieļautu rupju nolaidību. Proti, tiesneses tiesvedībā esošajās lietās tieslietu ministra izveidotā komisija konstatēja tendenci atlikt lietas izskatīšanu, pieņemot lēmumus

⁸⁷ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 27.06.2018. spriedums lietā Nr. 11815006312 [nav publicēts]

⁸⁸ Tiesu informatīvā sistēma. Statistika. Pieejams: https://tis.ta.gov.lv/tisreal?Form=TIS_STAT_O&id=121 https://tis.ta.gov.lv/tisreal?Form=TIS_STAT_O&id=121 [aplūkots 07.05.2019.]

par iztiesāšanas laika grozīšanu un nosakot nākamās tiesas sēdes pēc salīdzinoši ilgstoša laika (pēc 12 un pat 16 mēnešiem), turklāt secināts, ka šajā periodā ir veikts neliels procesuālo darbību apjoms. Komisija konstatēja, ka vismaz desmit krimināllietās ilgstoši nav pabeigta to iztiesāšana. Piemēram, uz 2017.gada 19.oktobri nebija pabeigta iztiesāšana krimināllietās, kuras tiesā saņemtas 2009.gada 23.novembrī, 2009.gada 7.augustā, 2011.gada 10.martā.⁸⁹ Šie periodi ir uzskatāmi par bezdarbības periodiem.

Krimināllietas Nr.11088117517 izskatīšana atlikta trīs reizes sakarā ar apsūdzētā neierašanos (2018.gada 12.februārī sakarā ar apsūdzētā slimību, 2019.gada 28.maijā un 2018.gada 13.jūnijā – nezināmu iemeslu dēļ). Divas reizes (2018.gada 28.maijā un 2018.gada 13.jūnijā) pieņemts lēmums par apsūdzētā piespiedu atvešanu, bet bez rezultātiem. Apsūdzēto izdevās konvojēt uz tiesas sēdi 2018.gada 3.oktobrī, kad viņš ticis apcietināts citā kriminālprocesā.⁹⁰

Par efektīvu, kaut arī nosacīti laikietilpīgu līdzekli apsūdzētā nogādāšanai uz tiesas sēdi autore uzskata Kriminālprocesa likuma 480.pantā paredzēto iespēju kriminālprocesu apturēt sakarā ar apsūdzētā izvairīšanos no tiesas un apsūdzētā izsludināšanu meklēšanā. Tiesa šādu iespēju izmantoja, piemēram, krimināllietā Nr.11520020918, kurā apsūdzētais izvairījās no tiesas (tiesas sēde 2018.gada 12.jūnijā, 2018.gada 27.jūnijā). Lēmums par tiesvedības apturēšanu un personas izsludināšanu meklēšanā pieņemts 2018.gada 27.jūnijā. Faktiski pusotra mēneša laikā apsūdzētais ticis aizturēts, nogādāts uz tiesas sēdi 2018.gada 3.septembrī.⁹¹ Tas pats konstatējams krimināllietā Nr.11088172317⁹² un krimināllietā Nr.11089060816.⁹³

Kriminālprocesa Nr. 11088018216 kopējais ilgums ir gandrīz trīs gadi. Tiesas sēdes lietā tika atliktas apsūdzētā neierašanās dēļ. Tiesa divas reizes piemēroja apsūdzētajam procesuālo piespiedu līdzekli - piespiedu atvešanu, taču vienu reizi lēmums netika nosūtīts izpildei, bet otrajā reizē lēmumu par piespiedu atvešanu nav bijis iespējams izpildīt. Tāpēc tiesa 2017.gada 29.jūnijā pieņēma lēmumu par apsūdzētā izsludināšanu meklēšanā un drošības līdzekļa grozīšanu uz apcietinājumu. Tiesvedība lietā tika apturēta. 2018.gada 4.decembrī, t.i., pēc 1 gada 6 mēnešiem lēmums tika izpildīts – apsūdzētais ticis aizturēts. Tad arī tika pieņemts lēmums par tiesvedības atjaunošanu. Tiesas sēdē 2018.gada 12.decembrī tiesa pasludināja notiesājošo spriedumu. Autore vērs uzmanību uz šo lietu, jo tā nav juridiski sarežģīta un nav

⁸⁹ Tiesnešu disciplinārkolēģijas 2018.gada 12.janvāra lēmums. Pieejams: <https://www.tiesas.lv/tiesnesu-disciplinarkolegijas-pienemtie-lemumi> [aplūkots 13.02.2019.]

⁹⁰ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11088117517 [nav publicēts]

⁹¹ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11520020918 [nav publicēts]

⁹² Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11088172317 [nav publicēts]

⁹³ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11089060816 [nav publicēts]

apjomīga. Tajā ir apsūdzēta viena persona par noziedzīgo nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 253.² panta pirmajā daļā.⁹⁴

Arī kriminālprocesa Nr. 11519005414 ilgums saistīts ar apsūdzētā meklēšanu. 2015.gada 16.februārī tiesa ierosināja apsūdzētā starptautisko meklēšanu. Pēc trīs gadiem apsūdzētais ticis aizturēts Spānijas Karalistē un izdots Latvijas Republikai.⁹⁵

Praksē ir gadījumi, kad novilcināts kriminālprocess beidzas ar lēmumu par personas atbrīvošanu no kriminālatbildības. Tā vienā lietā pēc septiņus gadus ilga kriminālprocesa tiesa pieņēma lēmumu par personas atbrīvošanu no kriminālatbildības sakarā ar noslēgto izlīgumu starp apsūdzēto un cietušo. No lietas materiāliem izriet, ka lietā lieta četrus gadus atradās pirmstiesas procesa stadijā (kriminālprocess uzsākts 2011.gada 26.janvārī, lieta tiesai nodota 2015.gada 5.oktobrī). Pirmā tiesas sēde notikusi 2016.gada 19.aprīlī. Lietu skatīja ar pierādījumu pārbaudi un tā ir saistīta ar liecinieka – Polijas pilsoņa – nogādāšanu uz tiesas sēdi, poļu valodas tulka nodrošināšanu. Lietu turklāt var uzskatīt par sarežģītu, jo tā ir par naudas līdzekļu piesavināšanos un tajā bija starptautisks elements – tiesiskās palīdzības lūgums. Tomēr autore uzskata, ka pārtraukumi starp tiesas sēdēm bija pārāk lieli, īpaši ņemot vērā, ka lieta jau pirmstiesas procesa stadijā atradās četrus gadus: pēc pirmās tiesas sēdes 2016.gada 19.aprīlī pasludināts pārtraukums atlikušo liecinieku uzaicināšanai, otrā tiesas sēde atlikta sakarā ar cietušā pārstāvja un aicinātā liecinieka (Polijas pilsoņa) neierašanos uz tiesas sēdi, trešā tiesas sēde 2017.gada 18.aprīlī nav notikusi apsūdzētā attaisnotās neierašanās uz tiesas sēdi dēļ, ceturta tiesas sēde 2017.gada 31.oktobrī atlikta, lai sniegtu iespēju apsūdzētajam un cietušās pārstāvim noslēgt izlīgumu, piektā tiesas sēde 2017.gada 24.novembrī atlikta, lai sniegtu iespēju apsūdzētajam atlīdzināt pilnībā cietušā pieteikto kaitējuma kompensāciju, savukārt tiesas sēde 2018.gada 24.aprīlī atlikta sakarā ar zvērināta advokāta pārejošu darbnespēju. 2018.gada 24.aprīlī tiesa paziņoja lēmumu par personas atbrīvošanu no kriminālatbildības un kriminālprocesa izbeigšanu sakarā ar izlīgumu.⁹⁶ Autorei rodas vairāki jautājumi: kādēļ agrāk netika apsvērta iespēja noslēgt izlīgumu ar cietušās pārstāvi? Kādēļ tika tērēts laiks liecinieku nogādāšanai uz tiesas sēdi, ja faktiski šo lietu varēja izskatīt pāris tiesas sēžu laikā? Autore uzskata, ka arī pārtraukumi starp tiesas sēdēm ir nesamērīgi ilgi – dažkārt tie bija sešus mēnešus ilgi. No lietas materiāliem redzams, ka aizstāvība nav vainojama procesa vilcināšanā. No otrās puses, iespējams, tieši ilgstoši pārtraukumi starp tiesas sēdēm sekmēja izlīguma noslēgšanu.

⁹⁴ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11088018216 [nav publicēts]

⁹⁵ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11519005414 [nav publicēts]

⁹⁶ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11089015911 [nav publicēts]

Lietas izskatīšanu tiesā var novilcināt aizstāvības lūgumi. Piemēram, vienā krimināllietā aizstāvība uzstājīgi pieteica lūgumus par viena liecinieka aicināšanu un nopratināšanu tiesas sēdē, motivējot to ar nepieciešamību aizstāvības pozīcijas pamatošanai. No lietas materiāliem izriet, ka kopumā gandrīz trīs gadu laikā notika septiņas tiesas sēdes, no kurām četras tiesas sēdes tiesa atlika sakarā ar aizstāvības lūgumu atkārtoti aicināt atlikušo liecinieku. Jau trešajā tiesas sēdē prokurors sāka runāt par saprātīgā termiņa neievērošanu un iespēju nepratināt šo liecinieku tiesas sēdē, jo nav zināma viņa atrašanās vieta un viņš ir izsludināts meklēšanā citā procesā, kurā ir apsūdzēts par tādu pašu noziedzīgo nodarījumu (process tika izdalīts pret šo personu pirmstiesas izmeklēšanā). Turklāt lieta nav juridiski sarežģīta, lai pieļautu termiņa vilcināšanu. No tiesas sēžu protokoliem redzams, ka aizstāvība savukārt uzskatīja, ka “saprātīgais termiņš šajā situācijā ir pakārtots jautājums, primārais jautājums ir liecinieks nogādāšana uz tiesas sēdi”, ka “saprātīgais termiņš jau ir beidzies, bet gads šurp vai turp neko nemainīs”, ka “taisnīgā tiesa ir svarīgāka nekā saprātīgā termiņa ievērošana”.⁹⁷

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 530.pantu, ja no lietas dalībnieka saņemts lūgums par pilnā sprieduma sagatavošanu, tiesa pilno spriedumu sagatavo 14 dienu laikā, bet ja lietas apjoma, juridiskās sarežģītības vai citu objektīvu apstākļu dēļ pilns tiesas spriedums nav sastādīts noteiktajā laikā, tiesnesis paziņo procesa dalībniekiem, kad būs pieejams pilns tiesas spriedums, ņemot vērā, ka pilna sprieduma sastādīšanu var atlikt tikai vienu reizi.

Arī šis noteikums dažkārt netiek ievērots praksē, piemēram, vienā krimināllietā saīsināto spriedumu tiesnese pasludināja 2017.gada 27.martā un noteica pilna sprieduma pieejamības dienu – 2017.gada 10.aprīlis. 2017.gada 7.aprīlī tiesnese grozīja pilna sprieduma pieejamības dienu uz 2017.gada 10.jūliju. Taču no 2017.gada 10.aprīļa līdz 22.oktobrim tiesnese atradās attaisnotā prombūtnē sakarā ar darbnespēju. 2017.gada 23.oktobrī tika noteikta jauna pilna sprieduma pieejamības diena – 31.oktobris, taču pilns spriedums netika sagatavots un vēlreiz tika noteikta pilna sprieduma pieejamības diena – 1.decembris. Tiesnese šādu rīcību motivēja ar noslogotību un ilgstošu darbnespēju, norādot, ka “arī tiesnesim ir cilvēktiesības, kuras garantēt pienākums ir valstij. Turpretī, ja valsts to nespēj, tad arī atbildības nastu par to nevar pārnest uz tiesnesi”.⁹⁸

Tādējādi no minētā piemēra redzams, ka tiesnesi kā procesa virzītāju var disciplināri sodīt par pieļautajiem ilgstošiem bezdarbības periodiem, kas ir par pamatu saprātīgā termiņa neievērošanai.

⁹⁷ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllietā Nr. 11519011614 [nav publicēts]

⁹⁸ Tiesnešu disciplinārkolēģijas 2018.gada 12.janvāra lēmums. Pieejams: <https://www.tiesas.lv/tiesnesu-disciplinarkoleģijas-pienemtie-lemumi> [aplūkots 13.02.2019.]

Augstākā tiesa krimināllietā Nr.11210030713 konstatēja apsūdzēto tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu, norādot, ka tas, ka tiesnesis, kas vadīja lietas iztiesāšanu, iecelts par izmeklēšanas tiesnesi, nedod pamatu noteikt tiesas sēdes ar 10 mēnešu pārtraukumu, t.i., pārtraukums no 2014.gada 13.maija līdz 2015.gada 16.martam, kā rezultātā lieta atradās pirmās instances tiesā vairāk ka divus gadus, tostarp konstatējama 10 mēnešu dīkstāve, ņemot vērā, ka lēmums par pieņemšanu iztiesāšanā tika pieņemts 2013.gada 21.novembrī, bet lieta tika nosūtīta otrās instances tiesai sakarā ar apsūdzēto apelācijas sūdzībām 2015.gada 23.novembrī. Kasācijas instances tiesa atzina, ka minētais nav objektīvs iemesls procesa ieilgšanai, jo saistīts ar tiesas darba organizāciju. Ņemot vērā konstatēto, kasācijas instances tiesa piemēroja Krimināllikuma 49.¹panta pirmās daļas pirmo punktu un samazināja abiem apsūdzētajiem brīvības atņemšanas sodu par 10 mēnešiem.⁹⁹

Citā krimināllietā Senāta Krimināllietu departaments arī atzina, ka pārkāptas personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, turklāt tas bija viens no prioritārajiem kriminālprocesiem, proti, kriminālprocess, kurā persona apsūdzēta par netiklām darbībām ar mazgadīgo. No tiesas lēmuma izriet, ka kriminālprocess tika uzsākts 2013.gadā par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti laikā no 2011.gada februāra līdz 2012.gada jūlijam. Krimināllietā visās trijās tiesu instancēs tika skatīta vairāk nekā trīs gadus. Lietas iztiesāšana bija atlikta sakarā ar liecinieces neierašanos slimības dēļ, ar to, ka apsūdzētais nebija gatavs sniegt liecības, kā arī sakarā ar aizstāvja un apsūdzētā pieteiktā lūguma apmierināšanu noteikt apsūdzētajam komplekso tiesu psihiatrisko poligrāfa ekspertīzi un šīs ekspertīzes veikšana. Tiesa, piemērojot Krimināllikuma 49.¹panta pirmās daļas otro punktu, samazināja personai brīvības atņemšanas sodu par 1 gadu 4 mēnešiem.¹⁰⁰

Savukārt krimināllietā Nr. 11089172812 tiesa atzina, ka fakts, ka kriminālprocess ilgst piecus gadus (uzsākts 2012.gada 8.oktobrī, nodots tiesai 2014.gada 16.aprīlī, pirmās instances spriedums pasludināts 2016.gada 8.februārī, otrās instances spriedums pasludināts 2017.gada 18.septembrī), pats par sevi nedod pamatu atzīt, ka tas neattaisnoti novilcināts. Lietā apsūdzētajam netika piemērots drošības līdzeklis, konkrētajam kriminālprocesam saprātīga termiņa nodrošināšana nav priekšrocība salīdzinājumā ar pārējiem kriminālprocesiem. Tiesas

⁹⁹ Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 04.09.2018. lēmums lietā Nr. 1121003071. Pieejams: at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska_seciba?year=2018 [aplūkots 02.03.2019.]

¹⁰⁰ Latvijas Republikas Senāta Krimināllietu departamenta 2019.gada [...] lēmums lieta Nr. [...], SKK-[A]/2019. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/tiesibu-aktu-raditajs> [aplūkots 03.03.2019.]

sēdes pirmās instances tiesā tika atliktas galvenokārt sakarā ar liecinieku neierašanos uz tiesas sēdēm vai apsūdzētā slimību. Ilgstoši bezdarbības periodi nav bijuši.¹⁰¹

Vēl Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas priekšsēdētāja par lietu vilcināšanas iemeslu uzskata joprojām pastāvošo “apelācijas instances praksi” attiecībā uz piespriedē soda samazināšanu ilgu procesu gadījumā neskatoties uz to, kas ir bijis cēlonis ilgajam procesam. Pat ja cēlonis bijis aizstāvības uzvedība, apelācijas instances tiesa mēdz samazināt sodus. Tas varētu liecināt par nepareizu tiesību normu piemērošanu praksē.

¹⁰¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 06.02.2018. lēmums lietā Nr. 11089172812. Pieejams:<http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2012> [aplūkots 04.03.2019.]

3. LATVIJAS PROBLĒMJAUTĀJUMU RISINĀJUMI

Pamatojoties uz veikto pētījumu un prakses analīzi, autore identificēja visizplatītākos iemeslus, kas traucē izskatīt lietu, nepārkāpjot personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā: novēlots iztiesāšanas sākums, ilgstoši pārtraukumi starp tiesas sēdēm, apsūdzētā neierašanās uz tiesas sēdi slimības dēļ, apsūdzētā neierašanās uz tiesas sēdi nezināmu apstākļu dēļ, apsūdzētā izsludināšana meklēšanā un kriminālprocesa apturēšana, liecinieku neierašanās uz tiesas sēdi, ja lietu skata ar pierādījumu pārbaudi, aizstāvības lūgumi un uzvedība.

Lielākā daļā lietu procesa virzītājs nav vainojams kriminālprocesa vilcināšanā. Taču autore uzskata, ka dažkārt procesu paildzina vēla pirmās tiesas sēdes noteikšana un ilgstoši pārtraukumi starp tiesas sēdēm.

Tiesas ziņā ir nozīmēt lietas izskatīšanu, ņemot vērā procesa dalībnieku noslodzi un iespēju piedalīties tiesas sēdē. Piemēram, likumā "Pa tiesu varu" ietvertais noteikums, ka tiesai jāņem vērā zvērinātu advokātu noslodze, nosakot tiesas sēdi, no vienas puses ir pamatots, jo mazina iespējamību, ka lietas izskatīšana tiks atlikta sakarā ar zvērināta advokāta aizņemtību citā kriminālprocesā, taču no otrās puses ir apgrūtināošs, jo spriež tiesu noteikt tiesas sēdi nevis tad, kad tā būtu jānosaka, bet tad, kad var zvērināts advokāts vai advokāti. Tas ir īpaši aktuāli lietās, kurās piedalās vairāki zvērināti advokāti – lietas izskatīšanu mēdz atlikt uz pat sešiem mēnešiem advokātu aizņemtības dēļ. Te jāņem vērā, ka ne visi zvērināti advokāti māk plānot savu darbu tā, lai nodrošinātu pilnvērtīgu aizstāvību pilnīgi visiem klientiem un sagatavoties un tikt uz visām tiesas sēdēm. Jāņem vērā arī tas, ka visiem klientiem jānodrošina vienlīdz kvalitatīva aizstāvība un neviens klients nav prioritārāks par pārējiem.

Neviens normatīvs akts nepiešķir personai tiesības uz konkrētā advokāta palīdzību, bet gan garantē tiesības uz aizstāvību vispār. No vienas puses, apsūdzētajam un aizstāvim var būt jau iepriekš plānotā aizstāvības stratēģija, kuru cits advokāts, iespējams, nespēs tikpat efektīvi īstenot. Tāpēc ir apšaubāma iespēja tiesas sēdē piedalīties citam advokātam, ar kuru personai nav noslēgta vienošanās. No otrās puses, autore uzskata, ka tiesai tomēr nebūtu jāpielāgojas zvērinātu advokātu noslodzes grafikam. Ja reiz zvērināts advokāts ir uzņēmies īstenot aizstāvību, tad viņam tas jādara tiesas noteiktajā laikā un termiņā. Iespējamais risinājums varētu būt noteikt, ka tiesa, nosakot tiesas sēdi, saprāta robežās (jeb pēc iespējas) ņem vērā zvērinātu advokātu noslodzes kalendāru. Ja tas nav iespējams, tiesa noslodzes kalendāru neņem vērā.

Attiecībā uz gadījumiem, kad iztiesāšana tiek noteikta uz pārāk tālu datumu, autoresprāt, likumā būtu jāparedz iespēja procesa dalībniekam sūdzēties par šādu tiesneša lēmumu. Lēmums par ietas pieņemšanu iztiesāšanai uzrakstāms rezolūcijas formā vai tiek pieņemts atsevišķa procesuāla dokumenta formā un nav pārsūdzams. Tas arī ir loģiski, jo lēmumā nav motīvu daļas. Šāda iespēja, autoresprāt, mazinātu risku, ka lieta nesamērīgi ilgi stāv skapī un netiek izskatīta, disciplinētu procesa virzītāju un pasargātu personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Autore uzskata, ka sūdzība par novēlotu lietas iztiesāšanas laika noteikšanu būtu iesniedzama tiesas priekšsēdētājam, jo saskaņā ar likumu "Par tiesu varu" tiesas priekšsēdētājs ir tas, kas apstiprina lietu izskatīšanas termiņu standartu tiesā un pārbauda lietu izskatīšanas faktiskos termiņus tiesā, plāno un nosaka tiesas darba mērķus attiecībā uz vidējiem lietu izskatīšanas termiņiem tiesā. Autore ierosina papildināt Kriminālprocesa likuma 488.pantu ar septīto daļu šādā redakcijā:

(7) Ja lieta tiek noteikta uz nesamērīgi tālu datumu, procesa dalībnieks var iesniegt sūdzību tiesas priekšsēdētājam par šādu tiesneša rīcību vai lēmumu.

Tiesas priekšsēdētājs darbotos kā "uzraudzības institūcija" un izlemtu, vai tiesneša lēmumā vai rīcībā nav saskatāma nolaidība, vai tiesnesis nozīmē lietu izskatīšanai cik drīz tas vien ir iespējams. Būtu jāreglamentē arī kārtība, kādā tiesas priekšsēdētājs izskata sūdzību (kādā termiņā, vienpersoniski vai koleģiāli, vai lēmums ir pārsūdzams utt.). Jāatzīmē, ka Latvijas Kriminālprocesa kodekss 241.pants paredzēja konkrēto termiņu, kad lieta jāsāk skatīt tiesas sēdē – ne vēlāk par divdesmit dienām, bet izņēmuma gadījumos - ne vēlāk par vienu mēnesi no dienas, kad lieta saņemta tiesā. Autore uzskata, ka šāda regulējuma iekļaušana Kriminālprocesa likumā nebūtu lietderīga un veiksmīga, jo Kriminālprocesa likums jau paredz termiņus, kuros jāsāk lietas iztiesāšana, ja apsūdzētais ir persona, kurai piemērots drošības līdzeklis, kas saistīts ar brīvības atņemšanu. Interesanti, ka citu valstu kriminālprocesa kodeksi paredz, piemēram, ka lēmums par lietas pieņemšanu iztiesāšanai pieņemams ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc krimināllietas saņemšanas tiesā, kas salīdzinājumā ar Latvijas regulējumu ir ilgs termiņš, bet iztiesāšana jāuzsāk ne vēlāk kā pēc 14 dienām pēc lēmuma par pieņemšanu iztiesāšanai pieņemšanas.¹⁰²

Tiesā krimināllietas tiek saņemtas tādas, kādas tās ir. Prakses analīze un pētījuma rezultāti rāda, ka dažkārt jau pirmstiesas procesa ilgums ļauj runāt par saprātīgā termiņa pārkāpumu. Tiesnesim būtu rūpīgi jāiepazīstas ar lietas materiāliem un pirms noteikt tiesas sēdes datumu, apsvērt, vai jau pirmstiesas procesā netika pieļauta vilcināšana. Šādas lietas

¹⁰² Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации от 18.12.2001 N 174-ФЗ [Krievijas Federācijas Kriminālprocesa kodekss]. Pieejams: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/ [aplūkots 10.05.2019.]

tiesnesim būtu jāizskata pēc iespējas īsākā laikā pēc to saņemšanas tiesā. Ņemot vērā šo, autore ierosina papildināt Kriminālprocesa likuma 14.pantu ar 3.¹ daļu šādā redakcijā:

(3¹) Lietām, kurās pirmstiesas procesā pieļauta vilcināšanās, ir priekšroka salīdzinājumā ar pārējiem kriminālprocesi.

Visbiežāk tiesas sēdes tiek atliktas procesa dalībnieku neierašanās uz tiesas sēdi dēļ. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 477.pantu, ja krimināllietu nav iespējams iztiesāt sakarā ar to, ka uz tiesas sēdi nav ieradusies kāda uz to izsauktā persona, tiesa pieņem lēmumu par iztiesāšanas atlikšanu uz noteiktu laiku. Autore uzskata, ka atlikšanas problēma tiesvedībā pastāv, un tiesnesim, gatavojoties lietas iztiesāšanai un ejot uz tiesas sēžu zāli, jābūt gatavam lietu iztiesāt, nevis atlikt, izmantojot atrunu, ka atlikta tiesas sēde ir formāli notikusi tiesas sēde. Kā pirmo autore piedāvā apskatīt apsūdzētā neierašanos uz tiesas sēdi slimības dēļ.

Autore piekrīt S.Āboltiņas viedoklim, ka šī problēma nav tik daudz saistīta ar normatīvo aktu pilnveidi vai procesuālo jautājumu sakārtošanu, bet gan procesa dalībnieku, ārstniecības personu attieksmi un tiesisko apziņu.¹⁰³ Apsūdzētā slimību tiesa var atzīt par tiesas sēdes atlikšanas attaisnojošu iemeslu, ja pirms tiesas sēdes vai tiesas sēdes sākumā ir iesniegti attiecīgi dokumenti, kas apliecina, ka apsūdzētais ir slim un ka slimība traucē vai liedz apsūdzētajam apmeklēt tiesa sēdi. Autore uzskata, ka par attaisnojumu varētu kalpot ārstējošā ārsta noteikts gultas režīms. Autoresprāt, tiesas sēdē vērtējot apsūdzētā neierašanās uz tiesas sēdi iemeslu, nav pieļaujams vērtēt, vai konkrētā saslimšana vai diagnoze pieļauj piedalīšanos tiesas sēdē. Tiesnesim un procesa dalībniekiem nav jānodarbojas ar diagnozes vai ārstēšanas režīma vērtēšanu. Lai izvairītos no domstarpībām, vērtējot, vai konkrētajā gadījumā apsūdzētā slimība attaisno apsūdzētā neierašanos, likumā vajadzētu paredzēt, kādi dokumenti ir iesniedzami un kam jābūt norādītam (kādam ārstēšanas režīmam) dokumentos. Iespējams, tiesības iesniegt šādus atzinumus iesniegšanai tiesā būtu jāuztic nevis ģimenes ārstiem, bet gan citai personai vai institūcijai, kura varētu izvērtēt tieši personas spēju piedalīties procesuālajā darbībā, jo ārstējošais ārsts tikai konstatē slimības vai darbnespējas esamību. Tas palīdzētu cīnīties ar gadījumiem, kad apsūdzētais gribētu apzināti izvairīties no tiesas.

Ir gadījumi, kad apsūdzētais ignorē tiesas pavēstes. Kriminālprocesa likuma 464.pants paredz, ka krimināllietu par kriminālpārkāpumu un mazāk smagu noziegumu tiesa var iztiesāt bez apsūdzētā piedalīšanās, ja:

- 1) apsūdzētais atkārtoti bez attaisnojoša iemesla neierodas uz tiesas sēdi;
- 2) ir iesniedzis tiesai lūgumu par krimināllietas iztiesāšanu bez viņa piedalīšanās.

¹⁰³ Tiesas sēžu atlikšana aizskar tiesas cieņu. Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/248233-tiesas-sezu-atlikšana-aizskar-tiesas-cienu/> [aplūkots 11.05.2019.]

Tātad obligātais priekšnoteikums ir izdarīts kriminālpārkāpums vai mazāk smags noziegums. Pirmais gadījums ir par to, ka apsūdzētais atkārtoti nenāk un nepaziņo tiesai par neierašanās iemesliem. Otrajā gadījumā apsūdzētais pats ir lūdzis tiesu iztiesāt lietu bez viņa piedalīšanās.

Cits gadījums ir lietas izskatīšana apsūdzētā prombūtnē jeb in absentia. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 465.pantu, krimināllietu tiesa var iztiesāt apsūdzētā prombūtnē vienā no šādiem gadījumiem:

1) apsūdzētā atrašanās vieta nav zināma un tas norādīts informācijā par meklēšanas rezultātu;

2) apsūdzētais atrodas ārvalstī un viņa ierašanos tiesā nav iespējams nodrošināt.

Sakarā ar otro gadījumu autore vēlas norādīt, ka tiesai jāizsmel visas iespējas, lai nogādātu apsūdzēto uz tiesas sēdi. Tiesai jāmēģina izmantot mūsdienīgs risinājums - nodrošināt lietas izskatīšanu videokonferences režīmā. Lietas skatīšana videokonferences režīmā ļauj ietaupīt gan līdzekļus (uz viena ieslodzītā konvojēšanas reizi ļauj ietaupīt no 200 līdz 500 eiro¹⁰⁴), gan laiku (sazinoties ar liecinieku, ekspertu, apsūdzēto, kas atrodas ārvalstī vai tālā Latvijas pilsētā).

Ja nepastāv Kriminālprocesa likuma 465.pantā minētie apstākļi, tad apsūdzētā piedalīšanās ir obligāta. Piemēram, lietu nevar izskatīt apsūdzētā prombūtnē, ja tiesa lietas izskatīšanas laikā saņem informāciju par apsūdzētā atrašanās vietu un jautājuma risināšanu par viņa izdošanu Latvijas Republikai,¹⁰⁵ kā arī, ja tiesai ir zināms, ka attiecībā pret apsūdzēto ir pieņemts Eiropas apcietinājuma orderis un tiek gatavota apsūdzētā izdošana Latvijai.¹⁰⁶ Kaut arī Kriminālprocesa likums tieši nenorāda apstākļus, kādos apsūdzētā ierašanos uz tiesas sēdi nav iespējams nodrošināt, tomēr jāpastāv objektīviem un nepārvaramiem šķēršļiem, lai nodrošinātu apsūdzētā klātbūtni tiesas sēdē. Augstākā tiesa ir noteikusi, ka tiesai ir jāizsmel visi Kriminālprocesa likumā paredzētie līdzekļi, kas saistīti ar procesa virzību, piespiedu līdzekļi un sankcijas, tehniskie līdzekļi, ievērojot kriminālprocesa pamatprincipus un nepiešķirot kādam no tiem prioritāti bez to izvērtēšanas, lai sasniegtu Kriminālprocesa likuma 1.pantā definēto likuma mērķi. Ja attiecībā uz apsūdzēto ir stājies spēkā kompetentu valsts institūciju aizliegums ieceļot Latvijas Republikā, tad tiesai, pirmkārt, jādod laiks apsūdzētajam pārsūdzēt šādu aizliegumu, lai viņš varētu ierasties Latvijas Republikā otrkārt, jāmēģina organizēt lietas izskatīšanu videokonferences režīmā. Tikai tad, ja lietu izskatīt arī

¹⁰⁴Tiesājiēs Rēzeknē, neizbraucot no Rīgas. Pieejams: <https://lvportals.lv/tiesas/292991-tiesajies-rezekne-neizbraucot-no-rigas-2018> [aplūkots 04.05.2019.]

¹⁰⁵Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 28.04.2016. lēmums lietā Nr. 11517023607. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/tiesibu-aktu-raditajs> [aplūkots 01.05.2019.]

¹⁰⁶Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 13.06.2017. lēmums lietā Nr. 11095170614. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/tiesibu-aktu-raditajs> [aplūkots 01.05.2019.]

videokonferences režīmā nav iespējams, tiesa var iztiesāt lietu apsūdzētā prombūtnē.¹⁰⁷ Piemēram, vairākkārt atzīts, ka videokonferences režīmā lietu nav iespējams iztiesāt, apsūdzētajam atrodoties Krievijas Federācijā. Turklāt Kriminālprocesa likums 465.pants nav piemērojams pēc apsūdzētā lūguma. Piemēram, ja apsūdzētais uzturas ārvalstīs un no viņa ir saņemts lūgums izskatīt lietu bez viņa klātbūtnes sakarā ar to, ka viņam ilgi jāārstējas, tad tiesa var piemērot Kriminālprocesa likuma 479.pantu un apturēt tiesvedību līdz laikam, kad apsūdzētais izveselosies, bet nedrīkst skatīt lietu apsūdzētā prombūtnē tāpēc, lai nekavētu kriminālprocesa norisi un nodrošinātu lietas iztiesāšanu saprātīgā termiņā.¹⁰⁸ Autore uzskata, ka lietas izskatīšana in absentia vai Kriminālprocesa likuma 464.pantā paredzētā iespēja izskatīt lietu bez apsūdzētā piedalīšanās, ja pastāv priekšnoteikumi un pamats piemērot šos pantus, sekmēs lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā un vērtējama ļoti pozitīvi.

Tāpat gadījumos, kad apsūdzētais neierodas uz tiesas sēdēm un tiesa atzīst apsūdzētā neierašanos par neattaisnojošu, tiesai būtu drošāk un stingrāk jāizmanto iespēja piemērot procesuālās sankcijas vai pat grozīt drošības līdzekli, lai lieta šā iemesla dēļ netiktu atlikta vairākas reizes pēc kārtas.

Autores ieskatā, iemesli, kādēļ liecinieki nenāk uz tiesas sēdēm, var būt dažādi: bailes, nolaidība, vienaldzība. No personīgās pieredzes autore zina, ka lietās, kuras skata ar pierādījumu pārbaudi, bieži nav vienkārši nogādāt lieciniekus uz tiesas sēdi. Tiesas darbiniekiem rūpīgi jāpārbauda pieejamās datubāzes un lietas materiālus, lai aicinātu lieciniekus ar tiesas pavēsti no pareizās adreses, gadās arī, ka no ieslodzījuma vietām. Ja liecinieki ignorē tiesas pavēstes, tiesa pieņem lēmumu par liecinieku piespiedu atvešanu. Ja arī tas nav efektīvi, tad tiesa visbiežāk pieņem lēmumu par liecinieku liecību nolasīšanu, un tad rodas nākamā problēma - par tiesas sēdē klāt neesoša liecinieka liecību izmantošanu pierādīšanā (viens no būtiskākajiem taisnīgas tiesas elementiem ir tiesības būt klāt tiesas sēdē un tiesības uz mutvārdu procesu, tomēr šīs tiesības var ierobežot, lai panāktu citu taisnīgas tiesas elementu, piemēram, lietas izskatīšana saprātīgā termiņā¹⁰⁹). Tātad rodas kolīzija starp diviem kriminālprocesa principiem - lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā un tiešuma un mutiskuma principu. Šī problēma ir saistīta ar apsūdzētā tiesībām uzdot lieciniekiem jautājumus, lai īstenotu aizstāvības pozīciju un pilnvērtīgi nodrošinātu tiesības uz aizstāvību. Autore ir manījusi, ka reti tiek izmantota iespēja piemērot lieciniekam piespiedu naudu.

¹⁰⁷Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 27.02.2019. lēmums lietā Nr. 11517037211. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/tiesibu-aktu-raditajs> [aplūkots 01.05.2019.]

¹⁰⁸Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 28.05.2015. lēmums lietā Nr. 11370030105. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/tiesibu-aktu-raditajs> [aplūkots 01.05.2019.]

¹⁰⁹Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 10.05.2012. lēmums lietā Nr. 11840000909. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2012> [aplūkots 10.05.2019.]

Autoresprāt, šis ir efektīvs veids, kā nogādāt liecinieku uz tiesas sēdi. Prakse rāda, ka persona sazinās ar tiesu ar lūgumu samazināt piespiedu naudas apmēru vai atbrīvot no tās. Arī Zemgales apgabaltiesas tiesnesis Raimonds Rinčš atzīst, šis piespiedu naudas piemērošana lielā daļā gadījumu dod pozitīvu rezultātu, proti, aicinātās personas ierodas uz tiesas sēdēm.¹¹⁰ Autore, ieskatoties Tiesu informatīvajā sistēmā, konstatēja, ka 2018.gadā procesuālā sankcija – piespiedu nauda – vispār netika piemērota, lēmums par piespiedu atvešanu pieņemts 483 reizes.¹¹¹ Prakses analīze rāda, ka lēmums par piespiedu atvešanu nav efektīvs veids, kā nogādāt personu uz tiesas sēdi. Līdz ar to autore ierosina likumā paredzēt, ka pirms pieņemt lēmumu par liecinieka liecību nolasīšanu, tiesai būtu jāizsmeļ visi procesuālie piespiedu līdzekļi – gan piespiedu atvešanu, gan piespiedu naudu. Jebkurā gadījumā laiks, kas tiek tērēts tam, lai nogādātu liecinieku uz tiesas sēdi, nevar radīt tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu.

Autore uzskata, ka stingras procesuālās sankcijas mudinātu procesa dalībniekus apmeklēt tiesas sēdes un cienīt likuma un tiesas prasības, jo praksē pastāv uzskats, ka par nenākšanu uz tiesu visbiežāk nekas nedraud. No personīgās pieredzes autore zina, ka parasti uz pirmo tiesas sēdi ierodas visi aicinātie lietas dalībnieki – cietušie, liecinieki. Taču ne vienmēr – apsūdzētās personas. Uz nākamajām tiesas sēdēm ierodas mazāk un mazāk aicināto personu. No šā rodas pamats procesuālo piespiedu līdzekļu piemērošanai un procesa ieilgšanai.

Bieži lietas izskatīšana tiek atlikta vai tiesas izmeklēšanā tiek pasludināts pārtraukums uz nesamērīgi ilgu laiku, tādējādi rodas ilgstoši bezdarbības periodi. Saskaņā ar Valsts kontroles 2017.gada 5.jūnija revīzijas ziņojumu, vairāk nekā trešdaļā gadījumu, atliekot tiesas sēdi, nākamā tiek nozīmēta pēc pusgada vai deviņu mēnešu laikā.¹¹² Ņemot vērā šo, lietderīgi būtu ierobežot laiku, uz kādu lietas izskatīšana ir atliekama vai tiesas izmeklēšanā pasludināms pārtraukums. Piemēram, Bulgārijas Kriminālprocesa kodeksā paredzēts, ka tiesa var atlikt lietas izskatīšanu, nosakot nākamo tiesas sēdi saprātīgā laika periodā, bet ne vēlāk

¹¹⁰Saņemts aicinājums liecināt – kas jāzina par liecību sniegšanu tiesā (II). Pieejams: <https://lvportals.lv/tiesas/299894-sanemts-aicinajums-liecinat-kas-jazina-par-liecibu-sniegsanu-tiesa-ii-2018> [aplūkots 23.04.2019.]

¹¹¹Tiesu informatīvā sistēma. Statistika. Pieejams: https://tis.ta.gov.lv/tisreal?Form=TIS_STAT_O&id=121 https://tis.ta.gov.lv/tisreal?Form=TIS_STAT_O&id=121 [aplūkots 07.05.2019.]

¹¹² Latvijas Republikas Valsts kontrole. Vai tiesu iekārtas attīstības pasākumi ir veicinājuši tiesu darbības efektivitāti? Rīga, 2017. Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-11_2016/revzin_tiesas_publ.pdf [aplūkots 11.05.2019.]

kā pēc diviem mēnešiem.¹¹³ Autore šo regulējumu uzskata par veiksmīgu. Papildinājums Kriminālprocesa likuma 477.pantā varētu būt šāds:

(1¹) Tiesa lietas izskatīšanu var atlikt ne vēlāk kā uz diviem mēnešiem. Ja nepieciešams atlikt lietas izskatīšanu uz vairāk kā diviem mēnešiem, tiesa šādu lēmumu motivē tiesas sēdē. Motivējums fiksējams tiesa sēdes protokolā.

Analoģisks regulējums iekļaujams arī attiecībā uz pārtraukumu pasludināšanu tiesas izmeklēšanā. Francijas Kriminālprocesa kodeksā paredzēts interesants regulējums, kas uzraudzību par saprātīgā termiņa ievērošanu tiesas izmeklēšanā uzliek izmeklēšanas tiesnesim: katrā gadījumā, kad tiesas izmeklēšana ilgst vairāk kā divus gadus, izmeklēšanas tiesnesis pieņem motivētu nolēmumu, atsaucoties uz kritērijiem, kas ietekmē izmeklēšanas ilguma saprātīgumu, sniedzot atzinumu par izmeklēšanas ilgumu un norādes par tās turpināšanu un pabeigšanu.¹¹⁴ Latvijas tiesās jau pastāv tā sauktā iekšējā revīzija, kuras ietvaros reizi gadā tiek pārbaudītas izlozes kārtībā atlasītās katra tiesneša tiesvedībā esošās lietas, kuras uzdevums ir pārbaudīt lietu kārtošanas atbilstību normatīvo aktu, tai skaitā tiesu lietvedības noteikumu, prasībām. Līdzīgs mehānisms būtu ieviešams arī attiecībā uz procesuālo termiņu un tiesvedības ilguma pārbaudi kopumā.

Pieredze rāda, ka bieži kriminālprocess tiek apturēts un persona tiek izsludināta meklēšanā, ja nav zināma apsūdzētā atrašanās vieta vai viņš slēpjas. Autorei ir zināmi gadījumi, kad kriminālprocess šā iemesla dēļ tiek apturēts uz pusotru vai pat diviem un vairāk gadiem. Šā iemesla dēļ kriminālprocesu ilgums šķiet nesamērīgi garš. Autores ieskatā, iemesls var būt jau pirmstiesas procesā piemērotā drošības līdzekļa nepareizajā izvēlē. Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā Smirnova pret Krieviju atzina, ka periodi, kad iesniedzēja slēpjas no izmeklēšanas, jāizslēdz no kopējā kriminālprocesa ilguma. No sprieduma redzams, ka Tiesa, vērtējot, vai nav pārkāptas iesniedzējas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, izslēdza periodu, kad iesniedzēja izvairījās un slēpās no izmeklēšanas (tad tiesvedība tika apturēta), no kopējā kriminālprocesa ilguma. Lietu izskatīšanu statistikas tabulās periods, kad kriminālprocess tiek apturēts, neparādās. Tas vēl reiz norāda uz to, ka katra kriminālprocesa ilgums jāvērtē individuāli, un nevar izdarīt secinājumus par tā ilgumu izejot tikai un vienīgi no kriminālprocesa ilguma. Ja procesa virzītājs objektīvi izdarīja visu iespējamo, lai nogādātu personu uz tiesas sēdi, ir pamats apturēt kriminālprocesu un veikt procesuālās darbības, kas saistītas ar personas meklēšanu.

¹¹³ Penal Procedure Code of the Republic of Bulgaria [Bulgārijas Kriminālprocesa kodekss]. Pieejams: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/39/Bulgaria/show> [aplūkots 09.05.2019.]

¹¹⁴ Criminal Procedure Code of the French Republic [Francijas Kriminālprocesa kodekss]. Pieejams: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30/France/show> [aplūkots 10.05.2019.]

Tiesneši un prokurori norāda, ka bieži ilgajās tiesvedībās vainojama aizstāvība. Arī advokāti neoficiāli nenoliedz, ka ir daudz iespēju, kā panākt lietas izskatīšanas atlikšanu.¹¹⁵ Ja reiz aizstāvība uzskata, ka konkrētajā lietā ātra lietas izskatīšana nav prioritāra, un procesa virzītājs nav pieļāvis neattaisnoto vilcināšanos, tad nevar runāt par saprātīgā termiņa neievērošanu.

Ņemot vērā personīgo pieredzi un pētījumā iegūtos datus, autore uzskata, ka lietas par neliela apmēra zādzībām no tirdzniecības vietām pārāk noslogo pirmās instances tiesas, jo bieži prasa lietas sarežģītībai neproporcionāli lielus resursu iztiesāšanā. Tāpēc šādām lietām vajadzētu rast risinājumu jau pirmstiesas procesā un tikai izņēmuma gadījumos būtu jānonāk tiesā. Cits risinājums – dekriminalizēt zādzību, piesavināšanos un krāpšanu nelielā apmērā, piemērojot par to administratīvo atbildību.

Autore piekrīt tiesību doktrīnā izteiktajam viedoklim¹¹⁶, ka nolūkā disciplinēt procesa virzītāju, būtu nepieciešams veikt grozījumus attiecīgajos Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma pantos, piemēram, Kriminālprocesa likuma 514.pantu papildinot ar norādi, ka saprātīgā termiņa ievērošana ir tiesas apspriedē izlemjams jautājums, bet saprātīgo termiņu Krimināllikuma 46.pantā ietvert kā vienu no principiem, kas ņemams vērā, nosakot sodu. Ar šo autore domā, ka procesa virzītājam būtu katrā konkrētajā gadījumā jāizvērtē kriminālprocesa ilguma saprātīgums pēc savas iniciatīvas.

¹¹⁵Kā notiek gumijas stiepšana tiesās - slimības un komandējumi. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/ka-notiek-gumijas-stiepsana-tiesas-slimibas-un-komandejumi.a237282/> [aplūkots 05.05.2019.]

¹¹⁶ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2010-2015. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015, 295.lpp.

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā darba autore izvirza aizstāvēšanai šādus secinājumus un ierosinājumus.

1. Tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā ir gan procesu organizējošs princips, jo pēc savas būtības tas nosaka procesa vēlamo gaitu, nevis terminē atsevišķu procesuālu darbību, gan arī dalībpersonu tiesības, garantijas un pienākumus nosakošs princips, jo personām, kas bauda tiesības uz aizstāvību, tas garantē tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, bet procesa virzītājam uzliek pienākumu virzīt procesu tā, lai šīs tiesības netiktu aizskartas.
2. Galvenais kritērijs, vērtējot termiņa saprātīgumu ir - vai atbildīgās iestādes un amatpersonas darbojušās pietiekami efektīvi un nav pieļāvušas neattaisnotu novilcināšanos.
3. Kriminālprocesa pabeigšana saprātīgā termiņā ļauj personai ātrāk izbeigt nedrošu situāciju, tādējādi nodrošinot tiesisko stabilitāti un noteiktību.
4. Visizplatītākie iemesli, kas traucē izskatīt lietu saprātīgā termiņā iztiesāšanas laikā, ir novēlots iztiesāšanas sākums, ilgstoši pārtraukumi starp tiesas sēdēm, apsūdzētā neierašanās uz tiesas sēdi slimības dēļ un nezināmu apstākļu dēļ, apsūdzētā izsludināšana meklēšanā un kriminālprocesa apturēšana, liecinieku neierašanās uz tiesas sēdi, aizstāvības lūgumi un uzvedība.
5. Likums "Par tiesu varu" uzliek tiesai par pienākumu, nosakot tiesas sēdes, ņemt vērā zvērinātu advokātu noslodzes kalendāru. Tas dažkārt būtiski novilcina kriminālprocesu. Iespējamais risinājums varētu būt - noteikt, ka tiesa, nosakot tiesas sēdi, saprāta robežās (jeb pēc iespējas) ņem vērā zvērinātu advokātu noslodzes kalendāru. Ja tas nav iespējams, tiesa kalendāru neņem vērā.
6. Dažkārt krimināllieta tiek noteikta izskatīšanai uz nesamērīgi tālu datumu. Nolūkā disciplinēt procesa virzītāju un pasargāt personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, autore ierosina papildināt Kriminālprocesa likuma 488.pantu ar septīto daļu šādā redakcijā:

(7) Ja lieta tiek noteikta izskatīšanai uz nesamērīgi tālu datumu, procesa dalībnieks var iesniegt sūdzību tiesas priekšsēdētājam par šādu tiesneša lēmumu.

7. Dažkārt tiesā tiek saņemtas lietas, kurās jau pirmstiesas procesā pieļauts saprātīgā termiņa pārkāpums. Lai veicinātu krimināltiesisko attiecību ātrāku noregulējumu

tiesvedības stadijā, autore ierosina papildināt Kriminālprocesa likuma 14.pantu ar 3.¹ daļu šādā redakcijā:

(3¹) Lietām, kurās pirmstiesas procesā pieļauta nepamatota novilcināšanās, ir priekšroka salīdzinājumā ar pārējiem kriminālprocesiem.

8. Dažkārt apsūdzētais, lai izvairītos no tiesas, kā attaisnojumu izmanto slimošanu. Lai praksē veidotu vienprātību par to, kuros gadījumos tiesa atzīst slimošanu par attaisnojošu iemeslu un kuros – par neattaisnojošu, autore rosina likumā paredzēt, kādi konkrēti dokumenti iesniedzami tiesā un kam jābūt norādītam (ārstēšanās režīms, diagnoze) dokumentos. Tāpat autore rosina apsvērt domu ieviest amatu vai institūciju, kas sniegs atzinumu par to, vai persona var vai nevar piedalīties procesuālajā darbībā, pamatojoties uz ārstējošā ārsta noteikto.
9. Procesuālais piespiedu līdzeklis – piespiedu atvešana – reti tiek izpildīts un nevar tikt atzīts par efektīvu līdzekli, lai nodrošinātu personas piedalīšanos procesuālajā darbībā. Procesuālā sankcija - piespiedu nauda - tiek piemērota ļoti reti. Autores ieskatā, procesa virzītājam obligāti jāpiemēro piespiedu nauda, lai disciplinētu procesa dalībniekus.
10. Krimināllietām par neliela apmēra zādzībām no tirdzniecības vietām vajadzētu rast risinājumu jau pirmstiesas procesā un tikai izņēmuma gadījumos būtu jānonāk tiesā. Cits risinājums – dekriminalizēt zādzību, piesavināšanos un krāpšanu nelielā apmērā, piemērojot par to administratīvo atbildību.
11. Autore uzskata, ka procesa virzītājam būtu katrā konkrētajā gadījumā jāizvērtē kriminālprocesa ilguma saprātīgums pēc savas iniciatīvas. Autore atbalsta ideju, ka Kriminālprocesa likuma 514.pants papildināms ar norādi, ka saprātīgā termiņa ievērošana ir tiesas apspriedē izlemjams jautājums, bet Krimināllikuma 46.pantā saprātīgais termiņš iekļaujams kā viens no principiem, kas ņemams vērā, nosakot sodu.
12. Bieži lietas izskatīšana tiek atlikta vai tiesas izmeklēšanā tiek pasludināts pārtraukums uz nesamērīgi ilgu laiku, tādējādi rodas ilgstoši bezdarbības periodi. Autores ieskatā, lietderīgi būtu ierobežot laiku, uz kādu lietas izskatīšana ir atliekama vai tiesas izmeklēšanā pasludināms pārtraukums. Papildinājumi Kriminālprocesa likumā varētu būt šādi:

(1¹) Tiesa lietas izskatīšanu var atlikt ne vēlāk kā uz diviem mēnešiem. Ja nepieciešams atlikt lietas izskatīšanu uz vairāk kā diviem mēnešiem, tiesa lēmumu motivē tiesas sēdē. Motivējums ierakstāms tiesas sēdes protokolā.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

Literatūra

1. Advokāts: Skandalozo krimināllietu lēnā iztiesāšana – prokuroru vaina. Pieejams: <http://old.puaro.lv/lv/tiesiskums-un-kriminallietas-intervijas/advokats-skandalozo-kriminallietu-lena-iztiesasana-prokuroru-vaina/1>
2. Akadēmiskā terminu datubāze. Pieejams: <http://termini.lza.lv/term.php?term=saprātīgs&lang=LV>
3. Amerikas Savienoto Valstu Konstitūcijas tulkojums ar komentāriem. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/44261>
4. Autoru kolektīvs. Juridisko terminu vārdnīca. Rīga: Nordik, 1998.
5. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas vēstnesis, 2011.
6. Bitāns A. Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. Rīga: Izdevniecība AGB, 1997.
7. Bulgakova I. Izmeklēšanas termiņu problemātika pirmstiesas procesā. Jurista Vārds 2009, Nr.22(565).
8. Digitālās TV kriminālprocess – oficiāli ilgākais. Pieejams: <https://nra.lv/latvija/164542-digitalas-tv-kriminalprocess-oficiali-ilgakais.htm>
9. Eiropas Cilvēktiesību tiesa. Spriedumi un lēmumi pret Latviju. Ar Egila Levita komentāriem. Rīga: Eiropas Padomes Informācijas centrs, 2004.
10. Kā notiek gumijas stiepšana tiesās - slimības un komandējumi. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/ka-notiek-gumijas-stiepsana-tiesas-slimibas-un-komandejumi.a237282/>
11. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof. U. Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008.
12. Latvijas Republikas Valsts kontrole. Vai pirmstiesas izmeklēšana Valsts policijā ir efektīva? Rīga, 2017. Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-6_2016/rz_vp_20.09.2017_bez-ip.pdf
13. Latvijas Republikas Valsts kontrole. Vai tiesu iekārtas attīstības pasākumi ir veicinājuši tiesu darbības efektivitāti? Rīga, 2017. Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-11_2016/revzin_tiesas_publ.pdf

14. Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Taisnīgums kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2011, Nr.48(695).
15. Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Struktūrloģiskās shēmas ar paskaidrojumiem. A (vispārīgā) daļa. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2007.
16. Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010.
17. Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2010-2015. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015.
18. Meikališa Ā. Tiesiskās kultūras ietekme uz kriminālprocesa termiņu saprātīgumu. Grām.: Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Rīga: Latvijas Universitāte, 2014.
19. Meklējot risinājumus tiesu sistēmas pilnveidošanai. Jurista Vārds 2013, Nr.10 (761).
20. Rezevska D. Vispārējo tiesību principu nozīme un piemērošana. 2.izd. Rīga: Daigas Rezevska izdevums, 2015.
21. Rozenbergs J. Tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Jurista Vārds, 2011, Nr. 27 (674).
22. Saņemts aicinājums liecināt – kas jāzina par liecību sniegšanu tiesā (II). Pieejams: <https://lvportals.lv/tiesas/299894-sanemts-aicinajums-liecinat-kas-jazina-par-liecibu-sniegsanu-tiesa-ii-2018>
23. Skaidrojošā un sinonīmu vārdnīca. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/#/sv/sapratisgs>
24. Tiesājiem Rēzeknē, neizbraucot no Rīgas. Pieejams: <https://lvportals.lv/tiesas/292991-tiesajiem-rezekne-neizbraucot-no-rigas-2018>
25. Tiesu informatīvā sistēma. Pieejams: https://tis.ta.gov.lv/tisreal?Form=TIS_STAT_O
26. Tiesas sēžu atlikšana aizskar tiesas cieņu. Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/248233-tiesas-sezu-atliksana-aizskar-tiesas-cienu/>
27. European Commission for democracy through law (Venice commission). Report on the effectiveness of national remedies in respect of excessive length of proceedings. Adopted by the Venice Commission at its 69th Plenary Session (Venice, 15–16 December 2006). Pieejams: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLAD\(2006\)036rev-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLAD(2006)036rev-e)
28. Clayton R., Tomlinson H. Fair trial rights. Second edition. Oxford University press, 2010.
29. Trechsel S. Human Rights in Criminal Proceedings. Oxford University press, 2006.

30. United Nations. Human rights committee. International covenant on civil and political rights. General Comment, 23.08.2007., No.32, p.27. Pieejams: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=8&DocTypeID=11
31. Vitkauskas D., Dikov G. Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human Rights. Council of Europe, 2012. Pieejams: <https://rm.coe.int/168007ff57>

Normatīvie akti

1. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīta 04.11.1950.
2. Latvijas Republikas Satversme: LV likums. Pieņemts 15.02.1922.
3. Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Pieņemts 06.01.1961.
4. Par tiesu varu: LV likums. Pieņemts 15.12.1992.
5. Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998.
6. Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005.
7. Par Ieslodzīto resocializācijas pamatnostādņēm 2015.-2020. gadam. Ministru kabineta 2015.gada 24.septembra rīkojums Nr.580.
8. Bill of Rights of the United States of America [Amerikas Savienoto Valstu Tiesību bils]. Pieejams: <https://billofrights.institute.org/founding-documents/bill-of-rights/>
9. Criminal Procedure Code of the French Republic [Francijas Kriminālprocesa kodekss]. Pieejams: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30/France/show>
10. Moldova Criminal Procedure Code [Moldovas Kriminālprocesa kodekss]. Pieejams: http://www.seepag.info/download/rep_moldova/Criminal%20Procedure%20Code%20RM.pdf
11. Penal Procedure Code of the Republic of Bulgaria [Bulgārijas Kriminālprocesa kodekss]. Pieejams: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/39/Bulgaria/show>
12. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации от 18.12.2001 N 174-ФЗ [Krievijas Federācijas Kriminālprocesa kodekss]. Pieejams: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/

Juridiskās prakses materiāli

1. ECT 27.02.1980. spriedums lietā Deweer pret Beļģiju (iesnieguma Nr. 6903/75).
2. ECT 10.12.1982. spriedums lietā Foti un pārējie pret Itāliju (iesnieguma Nr. 7604/76; 7719/76; 7781/77; 7913/77).
3. ECT 08.12.1983. spriedums lietā Presto un citi pret Itāliju (iesniegums Nr. 7984/77).
4. ECT 24.10.1989. spriedums lietā H. Pret Franciju (iesnieguma Nr. 10073/82)
5. ECT 27.11.1991. spriedums lietā Kemmache v. France (iesnieguma Nr. 12325/86; 14992/89).
6. ECT 28.07.1999. spriedums lietā Bottazzi pret Itāliju (iesnieguma Nr. 34884/97).
7. ECT 25.07.2000. spriedums lietā Mattoccia pret Itāliju (iesnieguma Nr. 23969/94).
8. ECT 22.05.2001. spriedums lietā Szeloch pret Poliju (iesnieguma Nr. 33079/96).
9. ECT 28.11.2002. spriedums lietā Lavents pret Latviju (iesnieguma Nr. 58442/00).
10. ECT 24.10.2003. spriedums lietā Smirnova pret Krieviju (iesnieguma Nr. 46133/99 un 48183/99).
11. ECT 20.04.2004. spriedums lietā G.K. pret Poliju (iesnieguma Nr. 38816/97).
12. ECT 14.06.2004. spriedums lietā Kangsluoma pret Somiju (iesnieguma Nr. 48339/99).
13. ECT 09.03.2006. spriedums lietā Svipsta pret Latviju (iesnieguma Nr. 66820/01).
14. ECT 29.03.2006. spriedums lietā Scordino pret Itāliju (iesniegums Nr. 36813/97).
15. ECT 15.06.2006. spriedums lietā Kornakovs pret Latviju (iesnieguma Nr. 61005/00).
16. ECT 08.02.2007. spriedums lietā Čistjakovs pret Latviju (iesnieguma Nr. 67275/01).
17. ECT 10.09.2010. spriedums lietā McFarlane pret Īriju (iesnieguma Nr. 31333/06).
18. ECT 29.03.2012. spriedums lietā Dementjeva pret Latviju (iesnieguma Nr. 17458/10).
19. ECT 28.03.2013. spriedums lietā Sorokins un Sorokina pret Latviju (iesnieguma Nr. 45476/04).
20. ECT 05.10.2017. spriedums lietā Kalēja pret Latviju (iesnieguma Nr. 22059/08)
21. Satversmes tiesas 27.06.2003. spriedums lietā Nr.2003-03-01, 4.p. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2003-03-01_Spriedums.pdf
22. Satversmes tiesas 17.05.2010. spriedums lietā Nr.2009-93-01, 12.2.p. Pieejams: www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2009-93-01_Spriedums.pdf#search=
23. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 10.05.2012. lēmums lietā Nr. 118400000909. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2012>
24. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 22.05.2012. lēmums lietā Nr. 11340003409. Pieejams:

- <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2012>
25. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 28.05.2015. lēmums lietā Nr. 11370030105. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/tiesibu-aktu-raditajs>
 26. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 28.04.2016. lēmums lietā Nr. 11517023607. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/tiesibu-aktu-raditajs>
 27. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 13.06.2017. lēmums lietā Nr. 11095170614. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/tiesibu-aktu-raditajs>
 28. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 06.02.2018. lēmums lietā Nr. 11089172812. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2012>
 29. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 04.09.2018. lēmums lietā Nr. 1121003071. Pieejams: at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2018
 30. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 27.02.2019. lēmums lietā Nr. 11517037211. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/tiesibu-aktu-raditajs>
 31. Latvijas Republikas Senāta Krimināllietu departamenta 2019.gada [...] lēmums lieta Nr. [...], SKK–[A]/2019. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/tiesibu-aktu-raditajs>
 32. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 27.06.2018. spriedums krimināllietā Nr. 11815006312 [nav publicēts]
 33. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11519011614 [nav publicēts]
 34. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11089015911 [nav publicēts]
 35. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11815006312 [nav publicēts]
 36. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11088117517 [nav publicēts]

37. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11520020918 [nav publicēts]
38. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11088172317 [nav publicēts]
39. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11089060816 [nav publicēts]
40. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11088018216 [nav publicēts]
41. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11519005414 [nav publicēts]
42. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas arhīva materiāli. Krimināllieta Nr.11089156914 [nav publicēts]
43. Tiesnešu disciplinārkolēģijas 2018.gada 12.janvāra lēmums. Pieejams: <https://www.tiesas.lv/tiesnesu-disciplinarkolegijas-pienemtie-lemumi>
44. Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Tiesu prakse par tiesībām uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā un soda noteikšanā, ja nav ievērotas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Rīga, 2013, 19.lpp. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/kriminaltiesibas>

1. PIELIKUMS

Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneša 2018. gadā izskatītās lietas

Nr. p.k.	Lietas numurs	Krimināllikuma pants	Krimināl-process uzsākts	Lieta saņemta tiesā	Iztiesāšana uzsākta	Iztiesāšana pabeigta	Tiesas galīgais nolēmums
1	11815006312	253. ¹ panta pirmā daļa	27.09.2012.	06.06.2013.	10.06.2014.	27.06.2018.	27.06.2018.
2	11088024013	253. ¹ panta pirmā daļa	30.03.2013.	27.01.2014.	15.10.2018.	15.10.2018.	15.10.2018.
3	11519005414	253. ¹ panta otrā daļa	16.04.2014.	06.10.2014.	06.11.2014.	16.04.2018.	16.04.2018.
4	11089015911	179.panta pirmā daļa	26.01.2011.	05.10.2015.	19.04.2016.	20.09.2018.	20.09.2018.
5	11519011614	253. ¹ panta otrā daļa	08.09.2014.	06.11.2015.	05.04.2016.		15.11.2018.
6	11088018216	253. ² panta pirmā daļa	19.01.2016.	31.03.2016.	05.09.2016.	12.12.2018.	12.12.2018.
7	11860000616	320.panta trešā daļa	22.01.2016.	25.10.2016.	05.01.2017.	26.04.2018.	26.04.2018.
8	11096016216	253.panta otrā daļa	23.01.2016.	23.01.2017.	02.11.2017.	20.02.2018.	20.02.2018.
9	12520001916	260.panta pirmā prim daļa	19.12.2016.	08.05.2017.	22.11.2017.	21.03.2018.	21.03.2018.
10	11089059017	180.panta pirmā daļa	01.02.2017.	01.06.2017.	10.10.2017.	15.02.2018.	15.02.2018.
11	11088003417	253. ² panta pirmā daļa	18.12.2016.	12.06.2017.	07.12.2017.	16.01.2018.	16.01.2018.
12	11088185115	253. ² panta pirmā daļa	06.12.2015.	13.06.2017.	05.03.2018.	05.03.2018.	05.03.2018.
13	11089050417	180.panta pirmā daļa	17.10.2016.	30.06.2017.	08.02.2018.	19.06.2018.	19.06.2018.
14	11088072717	180.panta pirmā daļa	15.12.2016.	30.06.2017.	07.02.2018.	08.03.2018.	08.03.2018.
15	11089213216	125.panta trešā daļa	15.01.2016.	07.09.2017.	27.09.2017.	25.09.2018.	25.09.2018.
16	11087170715	253.panta otrā daļa	03.01.2017.	09.10.2017.	14.11.2017.	17.01.2018.	17.01.2018.
17	11520037417	260.panta otrā daļa	15.06.2017.	06.11.2017.	27.02.2018.	17.04.2018.	17.04.2018.
18	11089103717	253. ² panta pirmā daļa	14.06.2017.	13.11.2017.	08.02.2018.	08.02.2018.	08.02.2018.
19	11089172917	253. ² panta pirmā daļa	04.10.2017.	15.12.2017.	03.04.2018.	03.04.2018.	03.04.2018.
20	12700000717	309.panta otrā daļa	13.06.2017.	18.12.2017.	08.01.2018.	08.01.2018.	08.01.2018.
21	11089197617	180.panta pirmā daļa	11.06.2017.	20.12.2017.	12.02.2018.	12.02.2018.	13.02.2018.

22	11089122217	253. ² panta pirmā daļa	14.02.2017.	21.12.2017.	27.02.2018.	27.02.2018.	27.02.2018.
23	11088225517	253.panta pirmā daļa	31.05.2017.	22.12.2017.	21.05.2018.	21.05.2018.	21.05.2018.
24	11310010817	193.panta otrā daļa	12.06.2017.	27.12.2017.	17.01.2018.	17.01.2018.	17.01.2018.
25	11088094616	253. ² panta pirmā daļa	27.04.2016.	29.12.2017.	28.02.2018.	28.02.2018.	28.02.2018.
26	11088117517	253. ² panta pirmā daļa	12.10.2017.	02.01.2018.	03.10.2018.	03.10.2018.	03.10.2018.
27	11089126517	253. ² panta pirmā daļa	19.07.2017.	02.01.2018.	04.04.2018.	04.04.2018.	04.04.2018.
28	11088122917	253. ² panta pirmā daļa	15.05.2017.	05.01.2018.	07.02.2018.	07.02.2018.	07.02.2018.
29	11088196716	253.panta otrā daļa	07.02.2017.	08.01.2018.	21.02.2018.	21.02.2018.	21.02.2018.
30	11520072417	262.panta pirmā daļa	18.11.2017.	16.01.2018.	15.02.2018.	15.02.2018.	15.02.2018.
31	11088229214	253.panta pirmā daļa	28.03.2017.	31.01.2018.	11.04.2018.	29.05.2018.	29.05.2018.
32	11088145117	180.panta pirmā daļa	13.12.2017.	01.02.2018.	05.03.2018.	05.03.2018.	05.03.2018.
33	11520023517	262.panta otrā daļa	29.10.2017.	05.02.2018.	04.04.2018.	04.04.2018.	04.04.2018.
34	11091191917	253. ² panta pirmā daļa	30.11.2017.	09.02.2018.	26.02.2018.	26.02.2018.	26.02.2018.
35	11815006417	253.panta pirmā daļa	09.11.2017.	14.02.2018.	01.03.2018.	20.03.2018.	20.03.2018.
36	11088118015	180.panta pirmā daļa	13.10.2017.	16.02.2018.	07.03.2018.	07.03.2018.	07.03.2018.
37	11089013418	180.panta pirmā daļa	08.11.2017.	19.02.2018.	06.03.2018.	06.03.2018.	06.03.2018.
38	11089020118	180.panta pirmā daļa	04.12.2017.	28.02.2018.	20.03.2018.	20.03.2018.	20.03.2018.
39	11088164716	175.panta trešā daļa	01.12.2017.	01.03.2018.	21.03.2018.	21.03.2018.	21.03.2018.
40	11088046018	180.panta pirmā daļa	07.07.2017.	19.03.2018.	12.11.2018.	12.11.2018.	12.11.2018.
41	11520054171	260.panta otrā daļa	01.05.2017.	20.03.2018.	07.05.2018.	07.05.2018.	07.05.2018.
42	15840011518	190. ¹ panta pirmā daļa	26.04.2017.	20.03.2018.	07.05.2018.	08.05.2018.	08.05.2018.
43	11089249316	180.panta pirmā daļa	25.01.2018.	21.03.2018.	11.04.2018.	11.04.2018.	11.04.2018.
44	11089147717	253. ² panta pirmā daļa	20.12.2017.	26.03.2018.	15.05.2018.	15.05.2018.	15.05.2018.

45	11520031317	260.panta otrā daļa	24.05.2017.	28.03.2018.	13.09.2018.	19.09.2018.	19.09.2018.
46	11089113517	253. ² panta pirmā daļa	07.05.2017.	03.04.2018.	26.04.2018.	26.04.2018.	26.04.2018.
47	11089209717	180.panta pirmā daļa	12.01.2018.	09.04.2018.	27.04.2018.	27.04.2018.	27.04.2018.
48	11096040817	253. ¹ panta pirmā daļa	09.10.2017.	11.04.2018.	30.05.2018.	30.05.2018.	30.05.2018.
49	11096040817	180.panta pirmā daļa	13.01.2018.	11.04.2018.	02.05.2018.	02.05.2018.	02.05.2018.
50	11088035118	175.panta pirmā daļa	13.05.2017.	21.04.2018.	23.05.2018.	23.05.2018.	23.05.2018.
51	11088077218	180.panta pirmā daļa	28.01.2018.	24.04.2018.	14.05.2018.	14.05.2018.	14.05.2018.
52	11815002117	165.panta trešā daļa	02.12.2017.	25.04.2018.	15.05.2018.	15.05.2018.	15.05.2018.
53	11087040218	253.panta pirmā daļa	25.09.2017.	27.04.2018.	14.06.2018.	14.06.2018.	14.06.2018.
54	11088208815	253. ¹ panta pirmā daļa	03.02.2017.	27.04.2018.	26.09.2018.	26.09.2018.	26.09.2018.
55	11520020918	262.panta pirmā daļa	19.03.2018.	07.05.2018.	30.08.2018.	03.09.2018.	03.09.2018.
56	11089027918	180.panta pirmā daļa	08.12.2017.	11.05.2018.	31.05.2018.	31.05.2018.	31.05.2018.
57	11088085618	180.panta pirmā daļa	16.01.2018.	15.05.2018.	05.06.2018.	05.06.2018.	05.06.2018.
58	11088069018	180.panta pirmā daļa	09.01.2018.	21.05.2018.	11.06.2018.	11.06.2018.	11.06.2018.
59	11089029418	180.panta pirmā daļa	12.03.2017.	22.05.2018.	13.06.2018.	13.06.2018.	13.06.2018.
60	11089057117	180.panta pirmā daļa	24.12.2017.	23.05.2018.	12.06.2018.	12.06.2018.	12.06.2018.
61	11088053018	180.panta pirmā daļa	01.02.2018.	30.05.2018.	18.06.2018.	18.06.2018.	18.06.2018.
62	11088154217	253. ² panta pirmā daļa	09.12.2017.	30.05.2018.	18.06.2018.	18.06.2018.	18.06.2018.
63	11089129317	253. ² panta pirmā daļa	03.02.2018.	01.06.2018.	19.06.2018.	19.06.2018.	19.06.2018.
64	11088172317	180.panta pirmā daļa	12.11.2017.	01.06.2018.	03.12.2018.	03.12.2018.	03.12.2018.
65	11089092616	180.panta pirmā daļa	12.04.2017.	06.06.2018.	13.12.2018.	13.12.2018.	13.12.2018.
66	11089060816	281.panta otrā daļa	21.08.2017.	07.06.2018.	28.06.2018.	28.06.2018.	28.06.2018.

67	11088121712	275.panta pirmā daļa	08.12.2017.	14.06.2018.	03.07.2018.	03.07.2018.	03.07.2018.
68	11520069517	260.panta pirmā prim daļa	20.10.2017.	15.06.2018.	07.11.2018.	07.11.2018.	07.11.2018.
69	11520042918	262.panta pirmā daļa	09.01.2018.	18.06.2018.	04.07.2018.	04.07.2018.	04.07.2018.
70	11088254615	175.panta trešā daļa	01.04.2018.	20.06.2018.	05.07.2018.	05.07.2018.	05.07.2018.
71	11089075417	253. ² panta pirmā daļa	02.02.2018.	20.06.2018.	04.07.2018.	04.07.2018.	04.07.2018.
72	11520046261	262.panta pirmā daļa	12.05.2017.	20.06.2018.	10.07.2018.	10.07.2018.	10.07.2018.
73	11089205917	180.panta pirmā daļa	20.03.2018.	22.06.2018.	12.07.2018.	12.07.2018.	12.07.2018.
74	11088155817	176.panta pirmā daļa	20.05.2017.	26.06.2018.	12.07.2018.	20.09.2018.	20.09.2018.
75	11089235016	180.panta pirmā daļa	03.04.2017.	27.06.2018.	10.10.2018.	10.10.2018.	10.10.2018.
76	11088012918	263.panta pirmā daļa	08.02.2017.	28.06.2018.	06.11.2018.	06.11.2018.	06.11.2018.
77	11089049018	253. ² panta pirmā daļa	03.04.2018.	29.06.2018.	01.11.2018.	01.11.2018.	01.11.2018.
78	11088138517	180.panta pirmā daļa	25.01.2018.	29.06.2018.	01.11.2018.	29.11.2018.	29.11.2018.
79	11089156914	175.panta trešā daļa	31.07.2014.	29.06.2018.	05.12.2018.	13.12.2018.	13.12.2018.
80	11904005019	221.panta pirmā daļa	20.01.2017.	02.07.2018.	19.07.2018.	19.07.2018.	19.07.2018.
81	11520040118	262.panta pirmā daļa	25.05.2018.	03.07.2018.	09.10.2018.	31.10.2018.	31.10.2018.
82	11089138416	176.panta pirmā daļa	23.03.2018.	03.07.2018.	19.07.2018.	19.07.2018.	19.07.2018.
83	11520053317	262.panta pirmā daļa	09.01.2018.	04.07.2018.	26.11.2018.	26.11.2018.	26.11.2018.
84	11089213717	176.panta otrā daļa	29.05.2017.	05.07.2018.	19.07.2018.	19.07.2018.	19.07.2018.
85	11088022517	192.panta pirmā daļa	17.06.2017.	04.07.2018.	30.08.2018.	30.08.2018.	30.08.2018.
86	11520020818	262.panta pirmā daļa	20.11.2017.	05.07.2018.	30.08.2018.	30.08.2018.	30.08.2018.
87	11087021218	253. ¹ panta trešā daļa	13.06.2017.	05.07.2018.	04.12.2018.	04.12.2018.	04.12.2018.
88	11088243517	126.panta otrās daļas pirmais	12.12.2017.	05.07.2018.	19.07.2018.	19.07.2018.	19.07.2018.

		punkts					
89	11519008318	253. ¹ panta pirmā daļa	16.12.2017.	11.07.2018.	30.08.2018.	30.08.2018.	30.08.2018.
90	11551013718	221.panta pirmā daļa	23.05.2018.	12.07.2018.	10.12.2018.	10.12.2018.	10.12.2018.
91	11089158816	253. ² panta pirmā daļa	21.02.2017.	30.08.2018.	31.10.2018.	31.10.2018.	31.10.2018.
92	11088172118	180.panta pirmā daļa	28.03.2017.	31.08.2018.	20.09.2018.	20.09.2018.	20.09.2018.
93	11553027918	253. ² panta pirmā daļa	15.01.2017.	05.09.2018.	13.11.2018.	13.11.2018.	13.11.2018.
94	11089169816	180.panta pirmā daļa	12.03.2018.	11.09.2018.	01.10.2018.	01.10.2018.	01.10.2018.
95	11860005417	177.panta trešā daļa	27.05.2018.	13.09.2018.	03.10.2018.	03.10.2018.	03.10.2018.
96	11089069018	176.panta pirmā daļa	13.02.2017.	20.09.2018.	13.11.2018.	14.11.2018.	14.11.2018.
97	11088180451	180.panta pirmā daļa	01.03.2017.	20.09.2018.	30.10.2018.	30.10.2018.	30.10.2018.
98	11089065018	125.panta pirmā daļa	20.05.2018.	25.09.2018.	12.10.2018.	12.10.2018.	12.10.2018.
99	11088008518	253. ² panta pirmā daļa	13.09.2017.	25.09.2018.	22.11.2018.	22.11.2018.	22.11.2018.
100	11904007518	253. ¹ panta pirmā daļa	24.05.2017.	27.09.2018.	16.10.2018.	16.10.2018.	16.10.2018.
101	11520060518	262.panta pirmā daļa	11.02.2017.	03.10.2018.	05.11.2018.	05.11.2018.	05.11.2018.
102	11088048018	175.panta trešā daļa	23.05.2017.	10.10.2018.	20.11.2018.	20.11.2018.	20.11.2018.
103	11088154517	180.panta pirmā daļa	13.05.2018.	02.11.2018.	22.11.2018.	22.11.2018.	22.11.2018.
104	11088232718	180.panta pirmā daļa	15.06.2018.	27.11.2018.	14.12.2018.	14.12.2018.	14.12.2018.
105	11089153318	180.panta pirmā daļa	27.04.2018.	04.12.2018.	20.12.2018.	20.12.2018.	20.12.2018.

DOKUMENTĀRĀ LAPA

Bakalaura darbs „Saprātīgais termiņš kriminālprocesā” izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādīti informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Alīna Abramčika _____ 17.05.2019.

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: lektors Mg.iur. Gunārs Kūtris _____ . ____ .2019.

Recenzents:

Darbs iesniegts Krimināltiesisko zinātņu katedra 17.05.2019.

Dekāna pilnvarotā persona: _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē ____ . ____ .2019. prot. Nr. _____, vērtējums _____ (_____)

Komisijas sekretāre: _____